

2015/571421 B-27
1519/16 3904-394

3904

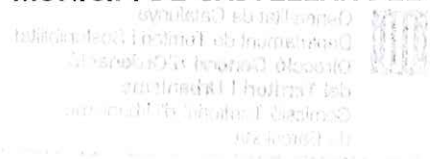
Generalitat de Catalunya
Departament de Territori i Sostenibilitat
Direcció General d'Ordenació
del Territori i Urbanisme

Aprobat definitivament per la Comissió
Territorial d'Urbanisme de Barcelona
en sessió de 24 MAIG 2016
i acordada la seva publicació a l'efecte
d'executivitat en sessió de 04 OCT. 2016

La secretària

M. Teresa Manté i Prats

PLA ESPECIAL DEL CATÀLEG DEL BÉNS A PROTEGIR MUNICIPI DE CASTELLAR DEL VALLÈS

1. MEMÒRIA

Generalitat de Catalunya
Departament de Territori i Sostenibilitat
Direcció General d'Ordenació
del Territori i Urbanisme
Comissió Territorial d'Urbanisme
de Barcelona

1. MEMÒRIA

1.1 MEMÒRIA INFORMATIVA HISTÒRICA

- 1.1.1 Introducció
- 1.1.2 Marc legal i urbanístic
- 1.1.3 Anàlisi i diagnosi de la situació actual
- 1.1.4 Memòria històrica

1.2 MEMÒRIA JUSTIFICATIVA

- 1.2.1 Objectius i criteris
- 1.2.2 Descripció de l'ordenació a nivell de conjunt i àmbit de treball
- 1.2.3 Descripció i justificació de la proposta
- 1.2.4 Tipologies dels béns
- 1.2.5 Categories de protecció
- 1.2.6 Nivells de protecció
- 1.2.7 Descripció del bé
- 1.2.8 Tipus d'intervenció
- 1.2.9 Execució del Pla Especial de Protecció
- 1.2.10 Quadres de superfícies

1.3 ANNEXOS DE LA MEMÒRIA

Generalitat de Catalunya
Departament de Territori i Sostenibilitat
Direcció General d'Ordenació
del Territori i Urbanisme
Comissió Territorial d'Urbanisme
de Barcelona

1. MEMÒRIA

1.0 MEMÒRIA INFORMATIVA HISTÒRICA

Generalitat de Catalunya
Departament de Territori i Sostenibilitat
Direcció General d'Ordenació
del Territori i Urbanisme
Comissió Territorial d'Urbanisme
de Barcelona

1.1.1 Introducció

El patrimoni de Castellar del Vallès és prou important, si bé els darrers anys s'han desenvolupat nous creixements urbans formats, fonamentalment, per polígons industrials i eixamples residencials d'habitatges unifamiliars, encara resta un important nucli històric i, sobretot, un gran nombre de masies que ajuden a mantenir els trets del paisatge rural.

L'any 1978 es va aprovar el Pla General d'Ordenació de la Comarca Urbanística de Sabadell, el qual incloïa un llistat de 36 elements del terme municipal de Castellar, selecció dels 45 elements inicials, redactat per Raquel Lacuesta, Joaquim Font i Francesc Balañá per encàrrec del COAC. Després de diversos reculls fets també pel COAC, la Generalitat de Catalunya i la Diputació de Barcelona s'han editat alguns llibres d'art i d'història local com ara "l'Art Castellarenc" del mateix Esteve Prat Paz o "Castellar del Vallès, recull històric" d'Ester Planas.

L'any 1999 es va aprovar un Inventari de Béns d'interès Local dins la tramitació del Pla General d'Ordenació redactat pels serveis tècnics municipals, síntesi del treball més ampli fet uns anys abans per l'historiador Esteve Prat Paz.

Posteriorment el maig del 2010 es redactà un nou inventari que recull els treballs realitzats des de novembre del 2008 fins llavors, i que realitzà pel Servei de Patrimoni Arquitectònic Local de la Diputació de Barcelona, amb l'objectiu de fer una l'anàlisi exhaustiva dels elements que en l'actualitat componen el patrimoni castellarenc i de sintetitzar les estratègies per a la preservació dels seus valors en el futur. Aquest document constituirà la base per a la protecció del patrimoni i la redacció del Pla Especial del Catàleg dels Béns a Protegir.

En l'actualitat l'Ajuntament de Castellar està fent la revisió del planejament vigent, havent-se ja fet l'aprovació inicial del nou POUM.

1.1.2 Marc legal i urbanístic

La determinació dels béns protegits en el Catàleg dels plans urbanístics es fonamenta en el marc legal urbanístic i sectorial:

- Text Refós de la Llei d'urbanisme, aprovat pel Decret legislatiu 1/2010, del 3 d'agost i modificat per la Llei 3/2012, de 22 de febrer. (TRLUC)
- Decret 305/2006, de 18 de juliol, pel qual s'aprova el Reglament de la Llei d'Urbanisme (RLUC)

També cal tenir en compte la legislació estatal i en concret:

- Reial decret legislatiu 2/2008, de 20 de juny, text refós de la Llei de sòl.

La protecció del patrimoni de Catalunya es fonamenta en:

- la Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni català (en endavant LPCC).
- Decret 78/2002, de 5 de març, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic que té com a objecte establir el desplegament reglamentari de la llei 9/1993.
- Decret 276/2005, de les comissions territorials del patrimoni cultural, modificat pel Decret 60/2008, de 18 de març.

Quan s'incorporen al catàleg elements del patrimoni natural, la legislació de referència és:

- la Llei 12/1985, de 13 de juny, d'espais naturals.
- Llei 42/2007, de 13 de desembre, del patrimoni natural i de la biodiversitat (àmbit estatal)
- Llei de la biodiversitat i el patrimoni natural de Catalunya (àmbit català): en elaboració.
- Decret 328/1992, de 14 de desembre, pel que s'aprova el Pla d'espais d'interès natural (PEIN).

- Xarxa natura 2000.
- Acord GOV/112/2006, de 5 de setembre, pel qual es designen zones d'especial protecció per a les aus (ZEPA) i s'aprova la proposta de llocs d'importància comunitària (LIC)

1.1.3 Anàlisi i diagnosi de la situació actual

Les tasques fetes amb anterioritat amb la intenció de protegir, documentar o donar a conèixer el patrimoni s'iniciaren l'any 1977, quan es concretà una llista de 45 elements i conjunts a protegir en el document titulat "ANNEXE I d'edificis i conjunts" que el Col·legi d'Arquitectes de Catalunya va proposar per a la inclusió en la relació dels elements a protegir pel Pla General d'Ordenació de la Comarca Urbanística de Sabadell aprovat al 1978. El document urbanístic es va aprovar amb la relació de 36 elements, llistats en el seu Annex nº 1 i classificats en:

Edificis urbans:

1. Casa C/ Major nº 63
2. Casa Pujadetes. C/ Nou nº 14-16
3. Casa C/ Caldes nº 8
4. Cases (conjunt) Ctra. De Sentmenat nº 102, 104, 106 i 108
5. Cases (conjunt). C/ Torres nº 8-10 (Can Boter)
6. Cases Consistorials. C/Major
7. Torre Tolrà. PºTolrà
8. Torre Argemí i Jardí. C/San Jaume
9. Tenda Anastasi Miralles
10. Safareig. C/Major nº 65
11. Safareig. C/Baixada de Palau
12. Mercat Vell. C/Torres nº 4
13. Escola Tolrà (Les Monges). Ctra. de Sentmenat
14. Font de la Plaça. Mestre Gelonch
15. Font C/Sant Josep
16. Xemeneia Pavelló Tolrà

Esglésies

17. Parròquia de Sant Esteve
18. Capella de Montserrat
19. Ermita de la Verge de la Creu Romànica s. XIII
20. Ermita de Las Arenes

Masies

21. Can Turuguet
22. Can Casamada
23. Can Turull
24. Can Sant Pere Ullastre
25. Can Canyelles
26. Can Cadafalch

- 27. Can Borrell
- 28. Can Juliana
- 29. Can Riera
- 30. Can Pèlachs
- 31. Can Sallent
- 32. Castell s. XII-XV

Obres d'enginyeria

- 33. Pont Vell
- San Feliu del Racó**
- 34. Església
- 35. Villa Carmen
- 36. Mas Umbert

El capítol Quart de l'esmentat document incloïa unes normes de caràcter general de protecció de béns culturals, on s'instava als Ajuntaments i a la Diputació Provincial de Barcelona a completar les previsions del Pla sobre protecció de béns culturals per mitjà d'un Pla Especial, i donava el termini de dos anys (a comptar des de l'aprovació definitiva del mateix), per a la confecció d'un catàleg municipal que com a mínim hauria de contenir els 36 béns relacionats.

Així doncs, l'any 1980 el Col·legi d'Arquitectes de Catalunya va encarregar a Joaquim Font, Francesc Balañá i Raquel Lacuesta l'elaboració de 31 fitxes d'elements i conjunts a protegir en caràcter de mínims, les quals havien de ser la base del Catàleg Municipal que no es va arribar mai a realitzar.

L'any 1988, el Servei de Patrimoni Arquitectònic Local de la Diputació de Barcelona va dur a terme l'*Inventari d'Immables d'Interès Arquitectònic de Propietat Municipal*, que abastava tots els municipis de la província de Barcelona, en el qual hi havia inclòs el terme de Castellar del Vallès amb 16 noves fitxes, elements que es conserven íntegrament en la actualitat. Entre els anys 1982 i 1991, el Servei de Patrimoni Arquitectònic de la Direcció General de Patrimoni Cultural del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya va elaborar un seguit de 103 fitxes, on més d'una cinquantena foren realitzades per la historiadora castellanca M. Antònia Vivancos, d'aquests elements se'n conserven 99.

Les 10 darreres fitxes realitzades, es van fer per encàrrec de l'Ajuntament entre el 1984 i el 1986, per Pere Roca Roumens i Joan Company Umbert.

L'any 1992, Esteve Prat i Paz, llicenciat en Belles Arts va publicar el llibre "l'Art Castellanenc" que recollia tot el Patrimoni Plàstic i Artístic de Castellar. Paral·lelament, el mateix autor elaborava un estudi exhaustiu, encarregat pel propi Ajuntament, anomenat "Índex de Béns d'Interès Local" (IBIL) de 324 elements classificats en:

- Béns arqueològics
- Béns rurals
- Béns urbans
- Béns industrials
- Béns funeraris
- Béns contemporanis
- Béns d'arquitectura civil

Amb l'aprovació del Pla General d'Ordenació de Castellar Del Vallès del 1999, s'aprova el Catàleg de Béns Culturals d'Interès Local (CBIL).

En aquest document, redactat a partir de l'índex de Béns d'interès Local (IBIL), l'Ajuntament de Castellar va fer una tria dels elements que s'havien d'incloure al catàleg com a part del document urbanístic de Pla General d'Ordenació

Urbana.

Així doncs, de l'índex de 324 elements del qual es partia, es va fer un filtrat amb els criteris següents:

- Considerar que els elements triats fossin béns arquitectònics i/o arqueològics, és a dir no traslladables.
- Considerar indiscutiblement els que figuraven al llistat del Catàleg del Pla General Comarcal del 1978, com a Béns Culturals d'interès Local segons la disposició addicional 1a de la Llei 9/1993 de 30 de setembre, del Patrimoni Cultural Català, amb les salvetats següents:
 - Excloure el núm. 1 Cal Calissó, el núm. 2 Can Pujadetes i el núm. 3 Can Jep de l'Oca d'edificis urbans per raons de ruïna o substitució integral.
 - Excloure els núm. 14 i 15 donat que es tractava de fonts, i eren traslladables.
 - Excloure els edificis de menys de 50 anys.
 - Excloure aquells elements amb un grau d'alteració important de l'estat original de la construcció i de la seva tipologia.

I en caràcter general, fer la refosa dels béns que coincidien en una mateixa finca on es reflectien tots els elements a protegir lligats a la construcció, i que en l'índex IBIL estaven separats.

Al final, en varen seleccionar 111 elements arquitectònics, classificats en:

- Arquitectura en medi rural
- Arquitectura religiosa
- Elements arqueològics
- Construccions civils
- Masia urbana
- Edifici
- Element escultòric
- Arquitectura industrial

Amb el llistat definitiu següent:

1. CA N'AMETLLER
2. CAN BAGES
3. CAN BORRELL
4. EL BRUNET
5. CAN CADAFALCH i CAPELLA DE SANT ANTONI
6. MAS CANYELLES
7. CAN CASAMADA
8. EL GIRBAU
9. L'ILLA
10. CAN JULIANA
11. MASOVERIA DEL CASTELL
12. CAN MASSAGUER
13. MAS OLIVET
14. CAN PÈLACHS
15. PUIGVERT
16. CAN QUER
17. CAN RIERA

Generalitat de Catalunya
Departament de Territori i Sostenibilitat
Direcció General d'Ordenació
del Territori i Urbanisme
Comissió Territorial d'Urbanisme
de Barcelona

18. EL SABATER NOU
19. EL SABATER VELL
20. CAN SALLEN
21. CAN SANTPERE
22. CAN TORRELLA
23. CAN TORRENTS
24. CASTELL DE CASTELLAR
25. CAPELLA DE SANTA BÀRBARA
26. CASTELLAR VELL
27. ERMITA DE LA MARE DE DÉU DE LES ARENES
28. ERMITA DE SANT PERE D'ULLASTRE
29. ESGLÉSIA DE SANTA MARIA DEL PUIG DE LA CREU
30. TORRE TURULL
31. TORROTA DE CADAVALCH
32. TURELL
33. BASSA DEL BRUNET
34. REFUGIS DE CAN BARBA
35. REFUGIS DEL PLA DE LA BRUGUERA
36. CA N'AVELLANEDA
37. CAN CARNER
38. CA N'OLIVER
39. FONT PÚBLICA DE LA PLAÇA MAJOR
40. PASSEIG, 101-107 (CAL RIUS)
41. PASSEIG, 110-116 - C. DR. VERGÉS
42. TORRE DEL DIRECTOR, BÀSCULA I PONT DE CAN BARBA
43. TORRE DEL PONT DE CAN BARBA
44. VILLA CARMEN
45. XALET ASSUMPCIÓ
46. BOTIGA ANASTASI MIRALLES
47. CAL PASCUET (BOTIGA)
48. CAL VILLARÓ (PASTISSERIA)
49. CAPELLA DE L'HOSPITAL (OBRA SOCIAL BENÈFICA)
50. CAPELLA DE LA MARE DE DÉU DE MONTSERRAT
51. CARRER TORRAS 6,8,10
52. CARRETERA DE SENTMENAT 102-104-106
53. CARRETERA DE SENTMENAT, 108
54. CASA BLAI BLANQUER
55. CASA DE LES ARENES (FAMÍLIA. ESTEVE)
56. CASA DE LES ARENES 2 (FAMÍLIA ROMAGUERA)

Generalitat de Catalunya
Departament de Territori i Sostenibilitat
Direcció General d'Ordenació
del Territori i Urbanisme
Comissió Territorial d'Urbanisme
de Barcelona

57. CASA DE LES ARENES 3 (FAMÍLIA SAMARANCH)
58. EL CORAL
59. ESCOLES EMILI CARLES-TOLRÀ I
60. ESCOLES EMILI CARLES-TOLRÀ II
61. ESCOLES PATRONAT TOLRÀ
62. ESGLÉSIA PARROQUIAL DE SANT ESTEVE
63. ESGLÉSIA DE SANT FELIU DEL RACÓ
64. PALAU TOLRÀ
65. RECTORIA
66. SAFAREIGS DE LA BAIXADA DEL PALAU
67. SAFAREIGS DE LA BAIXADA DE CAL VERGE
68. TORRE BALADA
69. TORRE MONTLLIÓ
70. TORRE PUIG
71. TORRE SAGALÉS
72. VILLA EMÍLIA (TORRE ARGEMÍ)
73. VILLA TERESA
74. CAL MASSAVEU
75. CAL PIFERRER
76. GARATGE MODERNISTA DE CAL PIFARRÉ
77. CASA RIBAS (ABANS CA L'ILLA, ARA AHC)
78. CASAL D'ENTITATS
79. ANTIGA FARMÀCIA ALGUER
80. MAS UMBERT
81. MOLÍ DE CAN BARBA
82. CAN TURUGUET
83. MOLÍ DELS HORTS DE CAL BALDIRI (ALEMANY)
84. MOLÍ DE VENT DELS HORTS DE L'OLLETA
85. MOLÍ DE VENT DE CAL MÚSIC
86. MOLÍ DE VENT DE CA LA QUIMA
87. MOLÍ DE VENT DEL PASSEIG-CTRA.DE SABADELL
88. MOLÍ DE VENT DE LA PLAÇA JOSEP M.FOLCH I TORRES
89. TORRE-DIPÒSIT D'AIGUA DE LES ARENES
90. TORRE-DIPÒSIT-DISTRIBUIDOR D'AIGUA DE CAN FONT
91. XEMENEIA DEL BOÀ
92. XEMENEIA DE CAN BARBA
93. XEMENEIA DEL MOLÍ D'EN BUSQUETS
94. XEMENEIES DEL MOLÍ DE FONTS CALENTS
95. XEMENEIA DEL PITO DE CAN BARBA

Generalitat de Catalunya
Departament de Territori i Sostenibilitat
Direcció General d'Ordenació
del Territori i Urbanisme
Comissió Territorial d'Urbanisme
de Barcelona

- 3913
96. CEMENTIRI MUNICIPAL: NÍNIXOLS MOD. PANT. I CREU
 97. PONT DEL BRUNET
 98. PONT VELL
 99. REGS LATERALS DEL RIU RIPOLL
 100. SÈQUIA MONAR
 101. MOLÍ D'EN BARATA
 102. CAL BATLLORI
 103. CAN BOGUNYÀ
 104. CAN BUSQUETA
 105. CAL GORINA (BOADELLA)
 106. CAN TORRAS (CAN CODINA-MAS MIR)
 107. CAL XIRAU (CAN JULIANA)
 108. CASES DE L'AVINGUDA JOSEP M. VALLS
 109. PASSEIG, 40-58
 110. PASSEIG, 55-99
 111. CAL JEP DE L'OCA

Per últim, el document de Catàleg de Béns Culturals d'Interès Local (punt 4. Propostes de protecció), així com la normativa del PGO, instava de nou a la confecció d'un Pla Especial de Patrimoni Arquitectònic de Castellar (PEPPAC) que definís la protecció que es donaria a cada element, amb el grau i els sistemes que els correspongués. A més, es proposava d'entrada tots els béns seleccionats per a ser catalogats com a BCIN i BCIL i incloure els jaciments en l'Inventari del Patrimoni Arqueològic de Castellar com a Espais de Protecció Arqueològica. Aquest PEPPAC mai no es va arribar a redactar.

I per tant, aquest catàleg no disposava de protecció legal, i el llistat de 111 elements, no va deixar de ser un índex de bones voluntats. Amb aquest escenari, l'any 2008 s'encarregà a un equip d'arquitectes i historiadors del Servei de Patrimoni Local de la Diputació de Barcelona la confecció de l'**Inventari del Patrimoni Històric, Arquitectònic i ambiental de Castellar del Vallès**.

Aquest inventari, fou fruit d'un treball iniciat a l'any 2008, seguint les directrius i filosofia de la Llei 9/1993 de 30 de setembre, del Patrimoni Cultural Català. Abasta els Béns Culturals Immobles amb valors històrics, arquitectònics i ambientals, així com els valors artístics, arqueològics i paisatgístics del municipi. També inclou determinats béns mobles (mobiliari urbà, elements singulars i, excepcionalment, capelletes religioses itinerants)

En la elaboració d'aquest inventari es va partir de les tasques fetes amb anterioritat amb la intenció de protegir, documentar o donar a conèixer el patrimoni.

Aquest inventari del Patrimoni Històric, Arquitectònic i ambiental de Castellar del Vallès, presentat al 2010 a la ciutadania, s'inclou finalment en el document de l'aprovació inicial del Poum en data 25 de març de 2014, donant la directriu de redactar el present Pla Especial que haurà de ser l'instrument de gestió urbanística, tècnic i jurídic, que té per objectiu garantir la protecció del patrimoni.

Generalitat de Catalunya
Departament de Territori i Sostenibilitat
Direcció General d'Ordenació
del Territori i Urbanisme
Comissió Territorial d'Urbanisme
de Barcelona

1.1.4 Memòria històrica

Context geogràfic

Castellar del Vallès, és un municipi de la comarca del Vallès Occidental i es situa a la vall alta del riu Ripoll, afluent del Besòs. Té una extensió de 44,91 km² de superfície. Limita al nord amb Sant Llorenç Savall, a l'est amb Sentmenat, al sud amb Sabadell, al sud-oest amb Terrassa i a l'oest amb Matadepera.

El municipi es troba en una estratègica situació a una distància de 7km de Sabadell i a 11km de Terrassa. Està situat a 331m sobre el nivell del mar a la Serralada Pre-Litoral, en la vall alta del riu Ripoll, i el flanquegen els contraforts sud-orientals del massís de Sant Llorenç del Munt (la carena del Sabater a 701m, i Mont-rodon a 614m) per la dreta, i les Roques d'Aguilar (630m), la Serra de Pinós (585m), la Serra de Guardiola (645m) i el Puig de la Creu (667m) - el punt més alt dins del terme municipal - per l'esquerra.

Té una població de 23.396 habitants, segons dades del padró municipal de 2012, amb una densitat de 490 hab./km². En el municipi s'hi troba agregat el nucli antic de Sant Feliu del Racó amb la corresponent urbanització del Racó, i per altra banda, les urbanitzacions de l'Airesol C, A-B,D, el Balcó de Sant Llorenç, Can Font i Ca n' Avellaneda.

Castellar del Vallès forma part de la comarca vallesana, una depressió terciària, miocènica, formada d'argiles, saulons, margues i conglomerats, i recoberta per sediments terrosos dipositats pels torrents fluvials.

El territori comprès en el terme municipal forma part de tres unitats geogràfiques i geològiques: la Depressió Pre-Litoral o plana del Vallès-Penedès, zona inferior del terme (Serra de Palau - Pla de la Bruguera -Can Font); la Serralada Pre-Litoral, zona central del terme (Puig de la Creu, Sant Feliu del Racó); la Depressió Central, zona superior del terme (massís de Sant Llorenç del Munt- l'Obac, les Arenes).

Té una estructura heterogènia, molt accidentada en la seva part septentrional, on s'integra el massís de Sant Llorenç del Munt, mentre la part meridional, menys accidentada, està constituïda per un seguit de terrasses fluvials que s'integren gradualment a la plana del Vallès.

La part més accidentada del terme és on es localitza la part més boscosa. Per la climatologia i situació geogràfica el bosc dominant hauria de ser d'alzina, però a causa de l'acció antròpica, alzinars n'hi ha pocs, sent el tipus de bosc més extens les pinedes, on es barregen alzines i roures, i una riquesa arbustiva típica mediterrània. En els indrets propers al riu i torrents hi ha sectors de bosc de ribera.

La xarxa hidrogràfica ha tingut i té una importància cabdal en el terreny de la geografia humana, en els assentaments humans, en l'establiment de les vies de comunicacions, en la posició estratègica de la indústria i en els usos del sòl. Cal vetllar per la protecció de la xarxa hídrica com un important actiu ambiental del territori.

La xarxa hidrogràfica està formada bàsicament pel riu Ripoll, que forma una significativa vall, tot travessant el terme de Castellar longitudinalment de NW-SO. Neix a 600m sobre el nivell del mar i entra a la Depressió Pre-Litoral als 300m, just després de passar per Castellar. En època de precipitacions rep l'aportació de les aigües que baixen per una sèrie de torrents excavats transversalment a la Serralada: Canyelles, Turell, Castelló, Sot del Guix, Sot de la Carda, Sot de Matalonga, les Arenes i Colobriers, a més de l'aportació de les aigües subterrànies. Forma part de la xarxa d'afluents del riu Besòs.

El riu Ripoll no suposa una barrera geogràfica que divideixi el terme, sinó que més aviat fa de passadís natural en l'eix nord-sud. En canvi, la geomorfologia sí que marca una divisió territorial clara entre l'àrea meridional del municipi, de terreny pla i sòls de tipus al·luvials, i la de relleu molt més accidentat i muntanyós, en la zona nord.

La història i el desenvolupament econòmic de la població de Castellar han estat des d'una infraestructura de molins instal·lats a les ribes aprofitant al força de l'aigua, alguns ja són documentats en època medieval, i a principis del segle XIX es convertiren en el motor del procés d'industrialització tèxtil.

El terme és travessat principalment per dues carreteres, una en direcció S-N, de Sabadell a Sant Llorenç Savall (B-124) i l'altra en direcció SW-NE de Terrassa a Caldes de Montbui (C-1413a). Les dues vies, juntament amb la carretera BV-1249 que connecta el nucli de Sant Feliu del racó amb la B-124, formen part de la xarxa viària externa del municipi.

Context històric

1. Evolució de la història

La informació de les diferents campanyes d'excavacions arqueològiques corroboren l'ocupació humana de la conca alta del riu Ripoll des del Neolític Antic. L'anàlisi topogràfica de les restes que han originat les diferents excavacions arqueològiques ha permès comprovar aquesta ocupació a partir ja del Neolític a la zona de la plaça Major (40003000 a. De C.); de la primera Edat del Ferro, identificant tres llocs d'hàbitat i una necròpolis. Cal pensar amb l'aparició simultània de diversos llocs d'assentament a l'aire lliure durant el període del Ferro Inicial (finals del segle VII - inicis del segle VI), per part de grups humans que es van instal·lar al llarg de la vall excavada pel riu i més concretament a les terrasses fluvials que tenen un domini de l'espai immediat, tant físic com visual, i un alt potencial agrícola, relacionat amb el desenvolupament i creixement que experimenten des del Bronze final les comunitats humanes establertes a la plana del Vallès, que comportaria com a resultat la colonització de nous espais, d'acord amb les seves necessitats.

Es creu que el camí romà de Caldes de Montbui a Martorell passava pel terme municipal de Castellar del Vallès. Aquest camí sortia del pont romà de Caldes de Montbui, passava pel costat del roure gros i per entre els camps fins a l'entrada de Sentmenat. De Can Ramoneda entrava a Castellar pel Serrat de Píxanúvies i continuava cap a Can Ametller, Can Santpere, la Bruguera, Can Bages, el Rieral, Can Ribatallada i Sant Julià d'Alta com a última etapa dins el terme de Castellar.

Un dels períodes més desconeguts en general de la història és el comprès entre l'inici de la decadència de l'imperi romà i el sorgiment de l'estructura comtal. Aquest era també el cas de Castellar fins que una excavació arqueològica de l'any 2003 va corroborar la continuïtat de població fins a les dades que ens donen els primers documents conservats que daten del segle IX. Un vilatge de l'antiguitat tardana o d'època visigòtica (segles VI-VIII dC) situat als Horts de Can Torras ens il·lustra sobre els diferents aspectes de la vida quotidiana dels habitants del vilatge, de base agrícola i demostra que, durant aquest període, no es va produir un lapsus de temps de desocupació (segles I-V/VII), com s'havia especulat fins aquell moment. L'assentament o vilatge rural de l'antiguitat tardana podria tenir l'origen en un conjunt de tipus vil·la romana del baix imperi, la qual probablement està situada entre la masia de Can Torras i la d'Ermomir, entregat a Crist Regnant, mort el 2 de calendes d'octubre del de Can Gorina i l'espai central del passeig de la plaça Major. 966, any 12 del regnat de Lotari rei".

El procés de major transcendència posterior a la romanització fou el de cristianització, basat en la constitució d'una xarxa de parròquies, que constaten la presència humana al voltant d'un lloc i, alhora, l'inici d'una fiscalització del producte de l'agricultura i la ramaderia. En el nostre terme municipal hi ha dues parròquies: la de Sant Esteve de Castellar i la del nucli agregat de Sant Feliu del Racó, anomenada originàriament Sant Feliu del Valrà i, successivament, de Castellar i del Racó. Les diferents campanyes d'excavacions arqueològiques portades a terme en el conjunt medieval de Castellar Vell han permès conèixer les pautes d'assentament i el poblament alt medieval entre els segles IX-X i XI al territori del comtat de Barcelona. Així es coneix un vilatge d'època carolíngia i una església amb necròpoli i sitjar d'època alt medieval que esdevindran parròquia al segle XI i perduraran com a tal fins a les acaballes del segle XVIII.

La localització de les restes d'un esquelet a l'entrada de Sant Feliu, en una tomba excavada en una roca, d'una ara paleocristiana i d'un atri pre-romànic, ocult per una construcció en el sector adjacent al campanar de l'església de Sant Feliu del Racó, així com el fet que la majoria de parròquies consagrades a Sant Feliu Africà daten dels segles V-VI i que l'arrel del topònim Valrà és indígena, poden ser els indicis i la base d'aquesta hipòtesis de continuïtat.

Una altra troballa important per a la història de Castellar del Vallès és la làpida sepulcral d'Ermomir, del segle X. Juan Hernández Cuevas va trobar, a mitjans del anys vuitanta del segle XX en un hort propietat de la família Sanosa-Torrella, situat arran del riu Ripoll, a l'indret entre el pont nou i el lloc del Roncar, una làpida sepulcral que servia de passera. La peça tenia una inscripció amagada sota una capa de morter sedimentada amb els anys. Un cop es va netejar aquesta capa de morter, la làpida sepulcral es va ensenyar a l'arqueòleg i medievalista sabadellenc Albert Roig que es va encarregar d'acabar de netejar-la i de transcriure la inscripció amb la col·laboració del paleògraf Ansari Mundó de la Universitat Autònoma de Barcelona, UAB.

La pedra és un tros de marbre de Carrara, de començament del segle III dC Mesura 42 x 29 cm i 10 cm de gruix i correspon a una mensa o a una banc corregut. Hi ha un tros de motllura lateral decorada amb oves i fulles d'acant. La inscripció diu: "Aquesta pedra (...) protegeix el cos.

La incògnita que planteja la làpida és la seva procedència. Ermomir deuria ser enterrat en el cementiri de l'"església",

a Castellar Vell o en el pla, cosa que vol dir que a mitjans del segle X a Castellar hi havia una església. Com va arribar a l'hort pot tenir una explicació en el fet que un membre de la família Torrella va treballar en la construcció de l'actual església parroquial de Sant Esteve (1882-1885) i podria haver aprofitat aquesta pedra provinent de l'enderroc de l'església construïda al nucli de Tolosa (actual sector del carrer de l'Església) entre 1771 i 1773 utilitzant materials procedents de l'església de Castellar Vell després d'obtenir el permís del bisbe.

Les primeres fonts escrites relacionades amb Castellar són del segle IX i parlen d'un territori anomenat Castellar, inscrit dins la figura territorial de "castrum" (castell) amb totes les connotacions de poder intrínseques. Aquestes primeres fonts escrites no indiquen l'existència d'un nucli agrupat, però en els documents es descriu el territori i està format per unitats d'explotació, és a dir, per masos que indiquen l'existència de població disseminada en aquest territori. D'entre els masos més antics que hem pogut documentar i que en l'actualitat continuen habitats cal esmentar: Can Carner, Can Busqueta, Ca l'Illa, la casa de l'ermità de l'església de Santa Maria de Les Arenes, Can Juliana, les masies de Canyelles i de Cadafalch, Can Casamada, Can Quer i Can Santpere.

Entre els segles X i XIII el territori inscrit en el castrum dit Castellar, al qual pertanyen les parròquies de Sant Esteve de Castellar i de Sant Feliu del Racó, és objecte de compra, venda i cessió entre famílies nobiliàries, la casa comtal de Barcelona i els monestirs de Sant Llorenç del Munt i Sant Cugat del Vallès, tots ells representant el poder i les economies més fortes.

Segons la documentació del castell de Castellar, en el segle XII és esmentada per primera vegada la família Clasquerí, que esdevindria el senyor territorial i jurisdiccional del terme de Castellar a principis del segle XV.

L'aparició de la família Clasquerí o Castlaril com una de les més poderoses del terme està relacionada amb l'adquisició de propietats en el terme. A partir de mitjans del segle XII els Clasquerí apareixen firmant en els documents dels Montcada com a testimonis.

En l'última dècada del segle XII, Pere de Clasquerí era habitual entre la clientela feudal de Guillem Ramon i el seu fill Guillem de Montcada i Castellvell. Pere de Clasquerí era fill d'Agnès de Clasquerí, hereva dels Clasquerí i emparentada amb la família Palol; en els capítols matrimonials es va fer constar la conservació del cognom matern en primer lloc. El 1215 va rebre de Guillem Ramon de Montcada les possessions que aquest tenia a Sant Esteve de Castellar.

El 16 de setembre de 1310 Gastó de Montcada, nét del Gran Senescal, va donar i concedir en emfiteusi el terme i el castell de Castellar (a més de la fortalesa de Ribatallada i dotze heretats més) que posseïa en favor del Rei, a Pere de Clasquerí, a canvi d'un cens emfitèutic. El 1312 i 1321 ratificaren aquesta possessió, respectivament, el rei Jaume II i el senyor Roger Bernat, comte de Foix, vescomte de Bearn i Castellbò i senyor de Montcada. Segons això, la família Clasquerí es va convertir en senyor directe amb dret a rebre els censos de les terres en transacció, juntament amb Guillelma de Montcada, mentre "la jurisdicció civil i criminal" encara era exercida pel rei.

El 1394 el rei Joan I d'Aragó va vendre la "jurisdicció civil i criminal" a Joan de Togores per 500 florins. A principis del segle XV va comprar-la Guerau I de Clasquerí i és a partir d'aquest personatge que es pot parlar a Castellar d'un feudalisme ben consolidat a mans d'una família. Com a tals van exercir el senyoriu a través de la cúria, mentre els habitants de Castellar s'organitzaven a través de la Universitat o Consell municipal gràcies a que el 2 de desembre de 1485 el rei Ferran I el Catòlic d'Aragó, va concedir a la Universitat i als habitants de la parròquia de Sant Esteve de Castellar el privilegi de poder-se reunir a la plaça al so d'un toc de campana i elegir síndics. Aquest privilegi fou expedit a Alcalá de Henares i segellat per Pere Camañes, secretari del Rei. Aquest privilegi prohibia infeudar el mer i mixt imperi i la jurisdicció civil i els drets i pertinences dels llocs de Castellar, Sant Esteve i Sant Feliu de Castellar.

La història de Castellar va anar paral·lela a la història del país. La vida dels castellarencs es desenvolupa al voltant del camp, els molins drapers i fariners i la ferreria, sotmesos al poder senyorial de la Cúria i el Consell de la Universitat. El 21 de juny de 1560 es produeix la sentència arbitral entre els senyors del terme i el rector de Sant Esteve de Castellar i el rector de Sant Feliu del Racó sobre els límits de cada una de les parròquies. Del 22 d'abril de 1585 data el primer acte escrit del Consell de la Universitat de la Cúria de Castellar. Entre 1618 i 1619 es celebren tres processos de bruixeria contra tres castellarenques; entre 1639 i 1640 en el marc de la Guerra de Perpinyà, la Universitat de Castellar va complir l'ordre del Capità General de Catalunya i va cooperar amb el soldats; el 26 d'abril de 1708 és la data d'inici del procediment de capbreu, constatat en els reconeixements de senyoria realitzats pels pagesos en els anys successius; el bandolerisme, la Guerra dels Segadors, la coexistència del poder feudal amb l'aparició de les noves institucions polítiques d'àmbit català, marcaran la vida del municipi. El 1749 se celebra un procés inquisicional. Entre 1771 i 1773 es construeix una església en el nucli de Tolosa, sobre la capella de Sant Iscle i Santa Victòria, aprofitant els materials d'enderroc d'aquesta i de l'església de Sant Esteve de Castellar a Castellar Vell. El 17 de juny de 1773 fou

Generalitat de Catalunya
Departament de Territori i Sostenibilitat
Direcció General d'Ordenació
del Territori i Urbanisme
Comissió Territorial d'Urbanisme
de Barcelona

traslladada la titularitat parroquial de la de Castellar Vell a la nova de Tolosa. Posteriorment, la Guerra del Francès, la Guerra dels Set Anys, la I Guerra Carlina, la proliferació de la indústria llanera i del cotó en el riu Ripoll aprofitant la infraestructura de molins existent des d'època medieval, conformaran la història de Castellar del Vallès.

El primer fogatge conegut és el del 1365-1370, segons el qual a l'assentament del castell de Castellar de Guerau de Clasquerí constaven 79 focs. Castellar tenia tretze masies, però no pot assegurar l'existència d'un nucli agrupat de població fins al segle XIII: és l'anomenat les Fàbregues, el primer precedent del nucli de Castellar, situat a redós del turó del Puig de la Creu sobre la plana, el Pla de la Bruguera, al voltant de la capella de Sant Iscle i Santa Victòria. El 15 de juliol de 1553 Miquel Ametller, síndic de Sant Feliu del Racó, realitza el fogatge de la zona compresa per la parròquia de Sant Feliu del Racó, Castellar i Clasquerí amb un recompte de 52 focs. A partir dels segles XVII-XVIII es van formant petits caserius en el terme. Cal remarcar els que es formen paral·lelament amb el desenvolupament de molins a les ribes del riu Ripoll, transformats en "fàbriques-molins", i que són els habitatges dels treballadors, equipats també amb una capella, construïda per iniciativa dels propietaris industrials dins les fàbriques. L'any 1716 s'elabora el Reial Cadastre de Castellar per ordre de José Patiño Rosales, Intendent General de Catalunya, que comptabilitza 405 persones. El 1723 es realitza el cens de població de les parròquies i terme de Sant Esteve de Castellar i Sant Feliu del Racó per ordre de José de Pedrajas, Intendent General de Catalunya. El 1787 es realitza el fogatge de Floridablanca amb un recompte de 850 persones, i és en aquest moment quan comença a arribar a la localitat població estrangera, bàsicament francesa a causa de la Revolució. A principis del segle XIX va arribar un bon nombre de persones provinents d'Alacant i ja al 1824 Castellar tenia 1.768 habitants. A finals del segle XIX la vila comptava amb 3.476 habitants i el seu creixement va estar relacionat amb el desenvolupament de la indústria tèxtil que va comportar un moviment migratori dins mateix de Catalunya cap a les zones industrials del Vallès, essent un dels pols d'atracció la nostra localitat.

Entre el segle XIX i començaments del segle XX, Castellar deixa de ser un poble principalment agrícola per convertir-se en un poble industrial, immers sobretot en la indústria tèxtil, però també amb l'aparició de petites fàbriques i tallers i amb el desenvolupament del comerç. L'antic topònim de les Fàbregues és un clar indicatiu etimològic de l'existència d'activitats industrials vinculades a l'aprofitament de la força hidràulica del riu.

Des de començaments del segle XIX es pot parlar d'una primera fase d'industrialització utilitzant la força hidràulica; d'aquesta manera Castellar es va convertir en un motor del desenvolupament tèxtil de la llana i després del cotó en l'àmbit català. L'empresa que va encapçalar aquest canvi fou la fàbrica creada per Josep Tolrà i Abellà, quan el 1856 comença a introduir-se en el món de la indústria tèxtil creant una gran fàbrica, que esdevindrà en la coneguda empresa Vda. J. Tolrà, S.A., que ha estat l'empresa més important en el desenvolupament de Castellar tant des del punt de vista econòmic com social. L'empresa, anomenada popularment "Can Tolrà" ha estat present a la població durant 139 anys i fou modèlica en el tracte amb els treballadors, dotant-los de nombroses millores socials molt abans que aquestes fossin establertes per llei. Josep Tolrà es va establir a Sant Esteve de Castellar el 1846, ocupant una de les dues places de metge. Posteriorment, va ocupar diversos càrrecs dins de l'administració municipal com alcalde i jutge de pau. El bon funcionament de l'empresa va convertir a Josep Tolrà, a la seva vídua, Emília Carles-Tolrà i, als seus successors, en els mecenes de les necessitats del poble, necessitats que abastaven tant l'àmbit religiós, de l'educació, de l'habitatge, de la sanitat i del lleure durant el darrer terç del segle XIX i fins ben entrada la segona meitat del segle XX. Així, el 22 de juliol de 1896 Emília Carles-Tolrà va rebre per concessió del Ministerio de Justicia el títol del marquesat de Sant Esteve de Castellar, a petició de l'Ajuntament de Sant Esteve de Castellar en consideració a totes les millores realitzades en el poble.

Ja durant el segle XIX, Castellar té una activitat associativa molt rica; així es pot constatar l'existència de nombroses entitats culturals i recreatives, nascudes moltes vegades de reunions en els nombrosos cafès que es congregaven a la vila, però també cal remarcar la presència de diferents entitats benèfiques, d'assistència social i mutual, grups musicals com orfeons, orquestres, cobles i orquestrines, entitats vinculades a la parròquia i a l'ensenyament, entitats d'estalvi, entitats polítiques, cossos de vigilància i, finalment, entitats vinculades a oficis i professions.

El 12 d'abril de 1931 se celebren les primeres eleccions municipals. A Castellar el consistori va quedar representat per una àmplia majoria d'esquerres amb Esquerra Republicana de Catalunya i una minoria de dretes amb la Lliga Catalana. El poble viu la proclamació de la II República des del balcó de l'Ajuntament en el carrer Major; fou hissada la bandera republicana, es van cantar "Els Segadors" i una trentena de castellarencs van anar a Barcelona per viure aquell dia a la capital. El 1933 el consistori municipal presidit per Antoni Tort Rocavert va aprovar el canvi de denominació del poble, suprimint la referència al patró i afegint la relació comarcal, deixant d'anomenar-nos Sant Esteve de Castellar per ser Castellar del Vallès. El 6 d'octubre de 1934 es proclama l'Estat Català i la República Federal Catalana des del balcó de l'Ajuntament en el carrer Major després d'haver estat proclamats per la Generalitat de Catalunya. Foren hissades les

banderes i el nunci municipal va anunciar-ho en el pregó del vespre pels carrers de Castellar. Arran d'aquests fets, Lino Alonso Murga, capità Delegat de l'Autoritat a Sabadell, destitueix l'Ajuntament i nomena una Gestora, encapçalada per Antoni Tort. L'11 d'octubre es declara oficialment l'Estat de Guerra a causa dels fets provocats anteriorment. Les forces de la Guàrdia Civil de Sabadell van fixar a la façana de les Cases Consistorials el ban del Capità General de la 4a. Divisió Militar proclamant l'Estat de Guerra. El 17 de febrer de 1936, arran dels resultats de les eleccions de diputats a Corts de la República, celebrades el dia anterior, que va suposar un triomf de les esquerres a tot el territori espanyol, el Governador General de Catalunya va ordenar la reposició dels ajuntaments destituïts després dels fets del 6 d'octubre de 1934. L'endemà mateix de l'esclat de la Guerra Civil, el 19 de juliol de 1936, es constitueix un Comitè que va assumir durant els primers dies de la revolta militar bona part de les activitats municipals. Com a molts pobles de Catalunya es produeixen actes incontrolats i la persecució de membres del clergat que va suposar l'assassinat de nou d'ells. El 22 d'octubre es va dissoldre el Comitè Local Antifeixista i es va constituir el nou Consell Municipal que fou presidit per Vicenç Roca Artigas. El desembre de 1936 es traslladen les oficines del Consell Municipal i del Jutjat a l'antiga residència de la família Tolrà, el Palau Tolrà, al carrer del General Boadella, número 1. Durant la guerra es van col·lectivitzar les terres dels grans propietaris castellarencs, així com també es va col·lectivitzar les indústries i els serveis, essent l'empresa Vda. J. Tolrà una de les grans empreses que va seguir aquest procés. Al municipi també van arribar un nombre considerable de refugiats que van apropar la guerra als castellarencs. Al llarg del conflicte bèl·lic quaranta-quatre castellarencs van morir en combat, quaranta-dos lluitant amb les tropes republicanes i dos lluitant amb les tropes nacionals, mentre que unes desenes de castellarencs van emprendre el camí de l'exili. Així, d'una població de 4.257 habitants el 1936 es va passar a una població de 3.896 l'any 1940.

El dia 27 de gener de 1939 entren a Castellar del Vallès les tropes nacionals. De mica en mica, el poble recupera el ritme en tots els aspectes, malgrat les penúries econòmiques que es van viure durant la dècada dels anys quaranta. L'economia es revifa i en la dècada de 1960 comença un període econòmicament bo, que coincideix amb l'increment de la immigració cap a terres catalanes i també a Castellar del Vallès, que a la vila ja havia començat el 1947, amb l'arribada dels primers immigrants provinents, majoritàriament, de La Higuera de Arjona, una població de la província de Jaén que va aportar el major contingent d'immigrants a Castellar del Vallès fins a començaments de la dècada dels anys setanta. Amb l'arribada d'aquest contingent de població als anys cinquanta es va produir un creixement urbanístic al poble conformant dos pols d'atracció: per una part es va anar conformant el sector del carrer de l'Ermot, una promoció de Santiago Gorina Sala on es va construir un petit raval; i de l'altra, els terrenys que tenia la família Rius, on es dugué a terme l'obertura del tram del carrer de Clavé des del carrer del Pare Borrell fins al del Doctor Pujol, i també el del Doctor Vergés. Aquestes persones van contribuir al creixement industrial que va viure Castellar a començaments de la dècada dels anys cinquanta, un creixement associat a la indústria tèxtil, però també van contribuir a un creixement urbanístic dins el nucli urbà de Castellar del Vallès, un creixement que es va consolidar en les dècades següents; així d'una població de 4.340 habitants l'any 1955 es va passar a un total de 7.652 habitants l'any 1970.

Castellar del Vallès pateix també els efectes dels aiguats que va patir la comarca del Vallès la nit del 25 al 26 de setembre de 1962. Dues empreses van rebre directament les conseqüències de la riuada: l'empresa de Lluís Clois i Rabassó, coneguda popularment com "La Pelleria" i l'empresa Tolrà, tant la fàbrica de Can Barba com al Molí d'en Busquets. Malgrat que els efectes negatius es van centrar en les indústries properes al riu Ripoll, la riuada va produir la mort de dos treballadors de l'empresa Vda. Tolrà; un la mateixa nit de l'aiguat i, l'altre, dos mesos més tard en les obres de reparació de les destrosses ocasionades per la força de l'aigua.

Malgrat aquest fet, les diferents indústries de Castellar superen l'adversitat i segueixen marcant el pols de l'activitat econòmica de la població. L'any 1965 Castellar del Vallès va rebre el Premio Diputación del Primer Concurso Provincial de Embellecimiento de Pueblos. Cal destacar que durant aquesta època i sota el mandat de l'alcalde Llorenç Casas Wehrli, Castellar va viure una vigorosa activitat cultural, esportiva i recreativa, que posarà les bases a la situació actual.

Acabat el franquisme va començar l'anomenada transició política que es va viure intensament a la població. Amb l'inici de la democràcia es van crear diferents equipaments municipals: escoles, un jardí d'infància, la construcció d'un pavelló esportiu municipal, així com es van millorar els serveis d'aigua i d'enllumenat. Així, els primers Ajuntaments democràtics van prendre la responsabilitat de dotar al poble amb infraestructures, equipaments i serveis adients per pal·liar els dèficits històrics i treballar per millorar la qualitat de vida dels castellarencs.

La situació urbanística de Castellar entre 1975 i 1979 estava regulada pel Pla General d'Ordenació de Castellar aprovat el 1971 per la Comissió Provincial d'Urbanisme, que s'havia d'adaptar a les noves circumstàncies jurídiques marcades per instàncies rectores superiors al municipi. Aquest pla només es fixava en una part del sòl municipal i deixava la resta amb la qualificació de rústic. Per aquest motiu, l'Ajuntament

Generalitat de Catalunya
Departament de Territori i Sostenibilitat
Direcció General d'Ordenació
del Territori i Urbanisme
Comissió Territorial d'Urbanisme
de Barcelona

d'urbanitzacions de legalitzar grans extensions de sòl rústic o urbanitzat de forma deficient i amb risc de degradar de manera irreversible part del sòl municipal.

El mateix pla contenia algunes incorreccions com la definició d'una zona industrial desproporcionada respecte a la mida de la població i les reserves de zona residencial existents.

L'actuació urbanística de Castellar va quedar frenada per nombroses dificultats de caire burocràtic i pragmàtic que es resumien en un panorama confús a causa de la redacció de diversos plans generals d'ordenació en pocs anys. La situació no es va aclarir fins a l'aprovació definitiva, el juliol de 1978, del Pla General d'Ordenació de la Comarca Urbanística de Sabadell que incloïa el terme de Castellar. Aquest Pla donava les solucions per actuar en relació al tema de la majoria d'urbanitzacions que estaven situades en terrenys inclosos en la normativa dictada el 1971. A començaments del període democràtic Castellar patia, en matèria de planejament urbanístic, el llegat d'actuacions urbanístiques realitzades durant la dècada de 1960-1970; el nou Pla General d'Ordenació Urbanística de la Comarca de Sabadell, aprovat el juliol de 1978, legalitzava la situació.

Amb aquest panorama, els problemes més greus consistien en la possibilitat que es produís un creixement ràpid i desmesurat de la vila amb una manca de sòl disponible per acollir nova població, ja fos en terrenys per a residències o en equipaments necessaris. A més, la tolerància que durant anys havia permès el sorgiment de nuclis deficitaris en infraestructures i equipaments tenia una solució difícil a causa de la manca de recursos econòmics de l'Ajuntament. El Pla Comarcal de 1978 va frenar, en part, la tendència a aquest creixement desmesurat i al creixement de la capacitat industrial sense mantenir l'equilibri urbanístic.

El 1979, la tasca més urgent es centrava en el desenvolupament del Pla Comarcal. És per això que a partir d'aquest moment es va intensificar el control de les llicències urbanístiques en l'observança correcta d'obres.

Entre 1979 i 1983, d'entre altres problemes urbanístics, Castellar també tenia unes urbanitzacions en pèssim estat de clavegueram, enllumenat, asfaltat i depuració d'aigües residuals; una gran zona industrial amb nuclis de producció dispersos i unes zones residencials amb problemes tècnics per tal de legalitzar-les. Pel que fa aquestes últimes, val a dir també que el consistori va preocupar-se per a la salvaguarda de l'entorn natural. Recollint el criteri endegat durant la transició democràtica, amb l'oposició de diversos partits polítics i entitats del poble aplegats sota el nom de Comissió Cívica de partits polítics i entitats del poble i de la Coordinadora de Sant Llorenç del Munt, es va donar suport a un manifest que demanava la paralització provisional de totes les urbanitzacions legals i il·legals situades dins el parc, zona d'influència o rodalies. L'aturada de les obres d'urbanització del Girbau, a finals de 1978, en va ser l'exemple més important.

A començaments de la dècada de 1980, l'Ajuntament de Castellar del Vallès va començar a aplicar els diferents plans parcials d'ordenació projectats a la vila i que tenien com a marc el Pla General de la Comarca aprovat el 1978. Aquests plans feien referència o bé a zones residencials o bé als diferents polígons industrials. En la determinació de com s'haurien d'executar aquests sectors, es va generar un debat que tenia com a teló de fons el creixement de Castellar i la recerca de l'equilibri entre habitatge-indústria-entorn natural. La discussió sobre la zona de l'Eixample o del Pla de la Bruguera en van constituir exemples importants. Alhora, va sorgir la primera nova zona residencial edificada durant la dècada de 1980, anomenat Castellar Residencial, i que per acord dels veïns actualment s'anomena Residencial Can Carner.

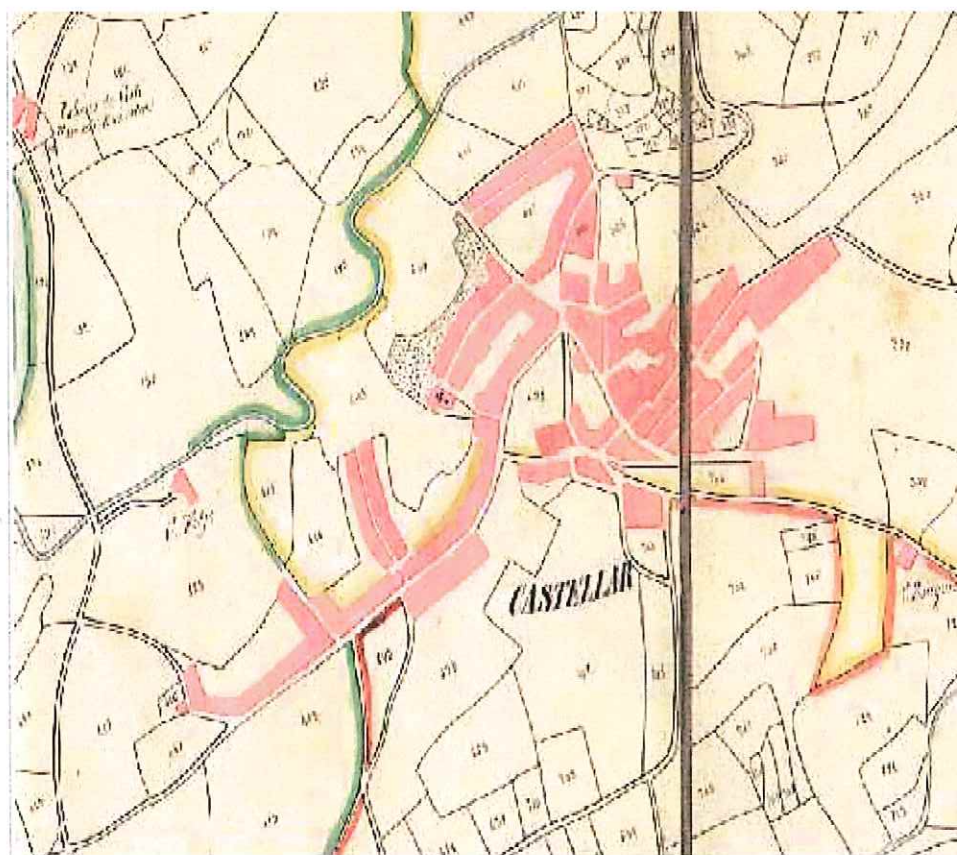
A finals de la dècada de 1980 Castellar va viure un impuls urbanístic que es va dur a terme gràcies a la gestió de les dues anteriors legislatures. La gran àrea d'expansió residencial del municipi era l'Eixample. A principis de 1988, el consistori va aprovar definitivament l'execució del seu projecte d'urbanització, el qual es preveia executar en un termini de sis anys. La zona afectada tenia una capacitat per a 700 habitatges de diverses tipologies (plurifamiliars, unifamiliars agrupats i aïllats), i comptava amb una zona verda total de 21.400 metres quadrats. L'objectiu del consistori fou el de desenvolupar el nou sector en relació amb l'estructura de la ciutat existent i amb una bona qualitat de l'espai públic i de l'habitatge en particular. Cal pensar però, que no tan sols es van desenvolupar els plans parcials de l'Eixample, sinó que també ho va fer d'altres sectors de menor densitat i superfície com són els dels Pedrissos o Castellar Residencial 2, Bonavista o el tram final de l'avinguda Sant Esteve.

Durant aquest període també es va desbloquejar l'execució del pla de la Bruguera. Tot i pertànyer a un pla parcial aprovat el 1976 i tenir constituïda una junta de compensació, la seva urbanització no havia tirat endavant. Per garantir-ne la gestió i execució, l'equip de govern va assolir un acord amb l'Institut Català del Sòl (INCASOL), el qual va prendre la responsabilitat del replantejament del pla de la Bruguera tot establint quatre polígons d'actuació: polígon I, d'ús residencial, i els polígons II, III i IV, destinats a usos industrials en petita, mitjana i gran indústria, respectivament.

2. Evolució urbana

Per tal d'estudiar l'evolució urbana de Castellar del Vallès s'ha fet una recerca de la informació cartogràfica. S'han consultat els fons cartogràfics de:

- Institut Cartogràfic de Catalunya.
- Centro Nacional de Información Geográfica. Cartoteca. Ministerio de Fomento
- Instituto Geográfico Nacional
- Arxiu Municipal de Castellar del Vallès.
- Fons Documental del Servei del Patrimoni Arquitectònic Local de la Diputació de Barcelona

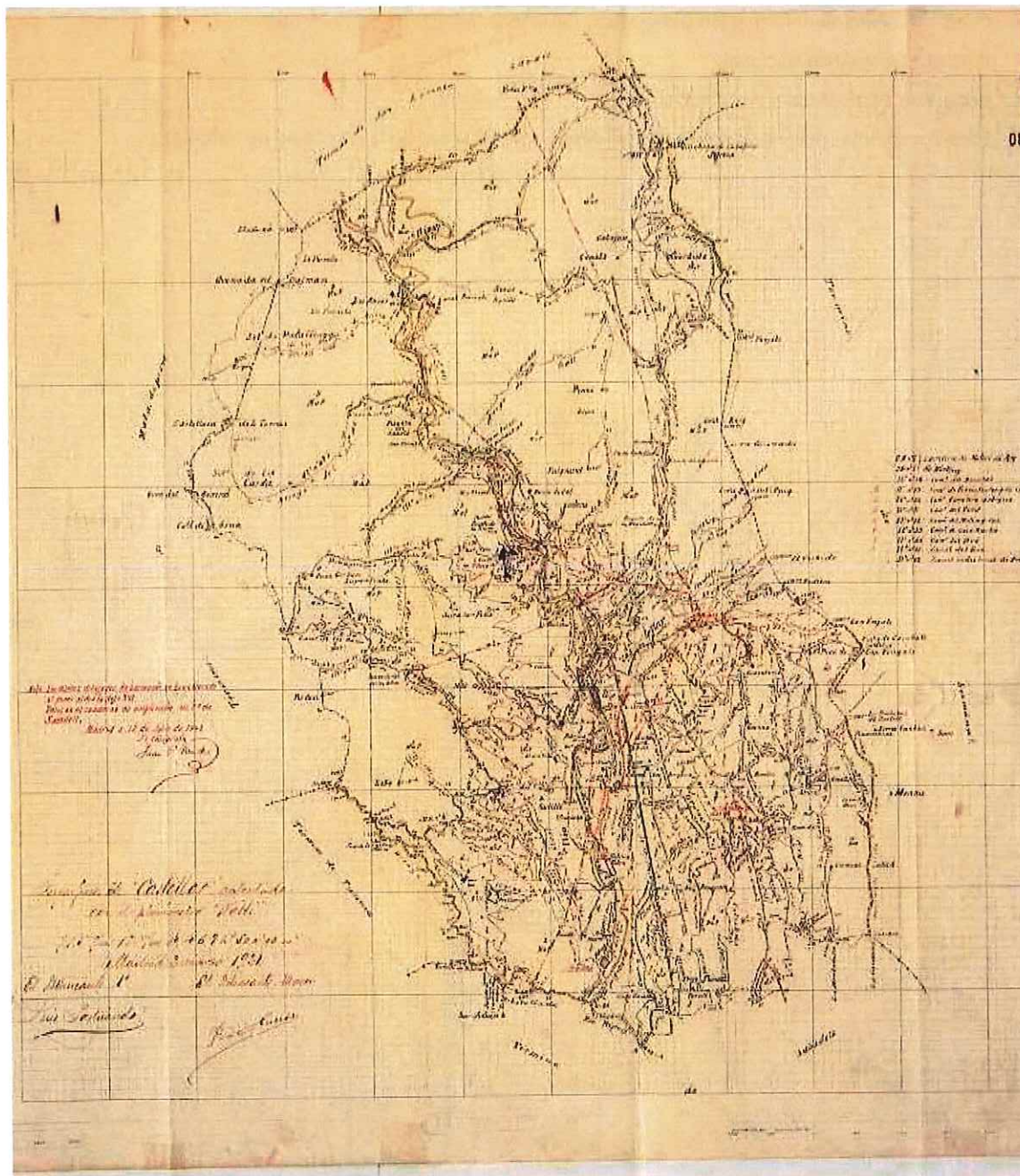

Generalitat de Catalunya
Departament de Territori i Sostenibilitat
Direcció General d'Ordenació
del Territori i Urbanisme
Comissió Territorial d'Urbanisme
de Barcelona

1853. Plano geométrico del termino jurisdiccional de S. Esteban de Castella, partido judicial de Tarrasa. Autor: Pedro

Moreno Ramirez, agrimensor. Núm. R.: 449 / 93. Institut Cartogràfic de Catalunya (ICC) Detall del nucli urbà de Castellar.

Si bé no es grafia correctament ni a escala la proporció real entre els carrers, ja s'observa la traça del carrer Major, la zona de l'església, la plaça Vella i molts dels carrers del nucli antic (Sant Iscle, Bassetes, Caldes...). S'observa també la parcel·la de Cal Bogunyà i la Fàbrica del Forns Calents.

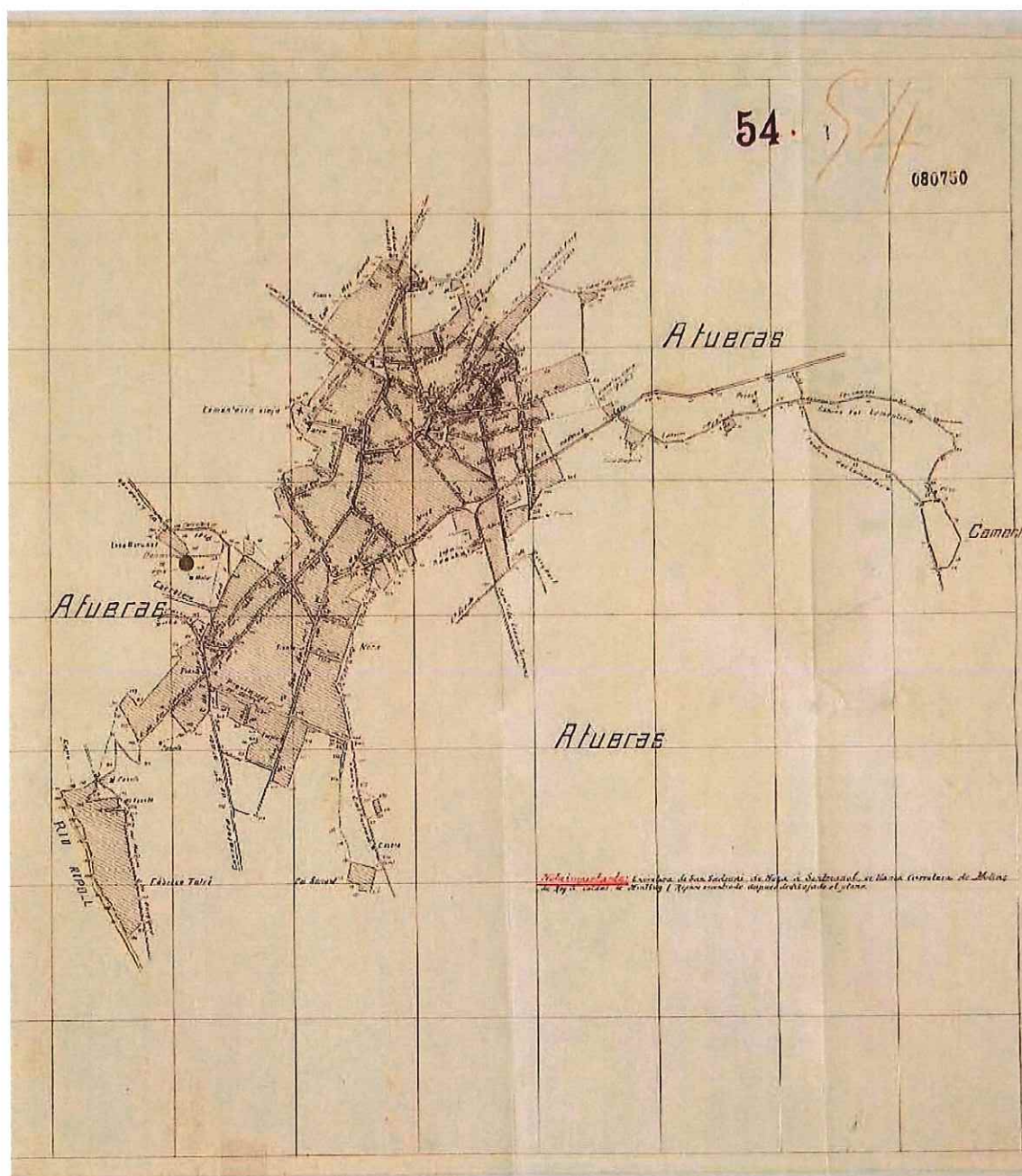

1920 (12 de febrer): Plano Topográfico de Castellar del Valles. Trabajos Topográficos Provincia de Barcelona. Instituto Geográfico y Estadístico. Original a escala: 1/25.000. Autores: Jesús Piniés, topògraf; José Nuñez, enginyer. Núm. R: 54/ 080059. Centro Nacional de Información Geográfica. Cartoteca. Ministerio de Fomento.

Generalitat de Catalunya
Departament de Territori i Sostenibilitat
Direcció General d'Ordenació
del Territori i Urbanisme
Comissió Territorial d'Urbanisme
de Barcelona

S'observen els camins i els elements toponímics. També apareixen els traçats de les línies elèctriques. És el primer document topogràfic conjunt del terme que s'ha pogut localitzar.

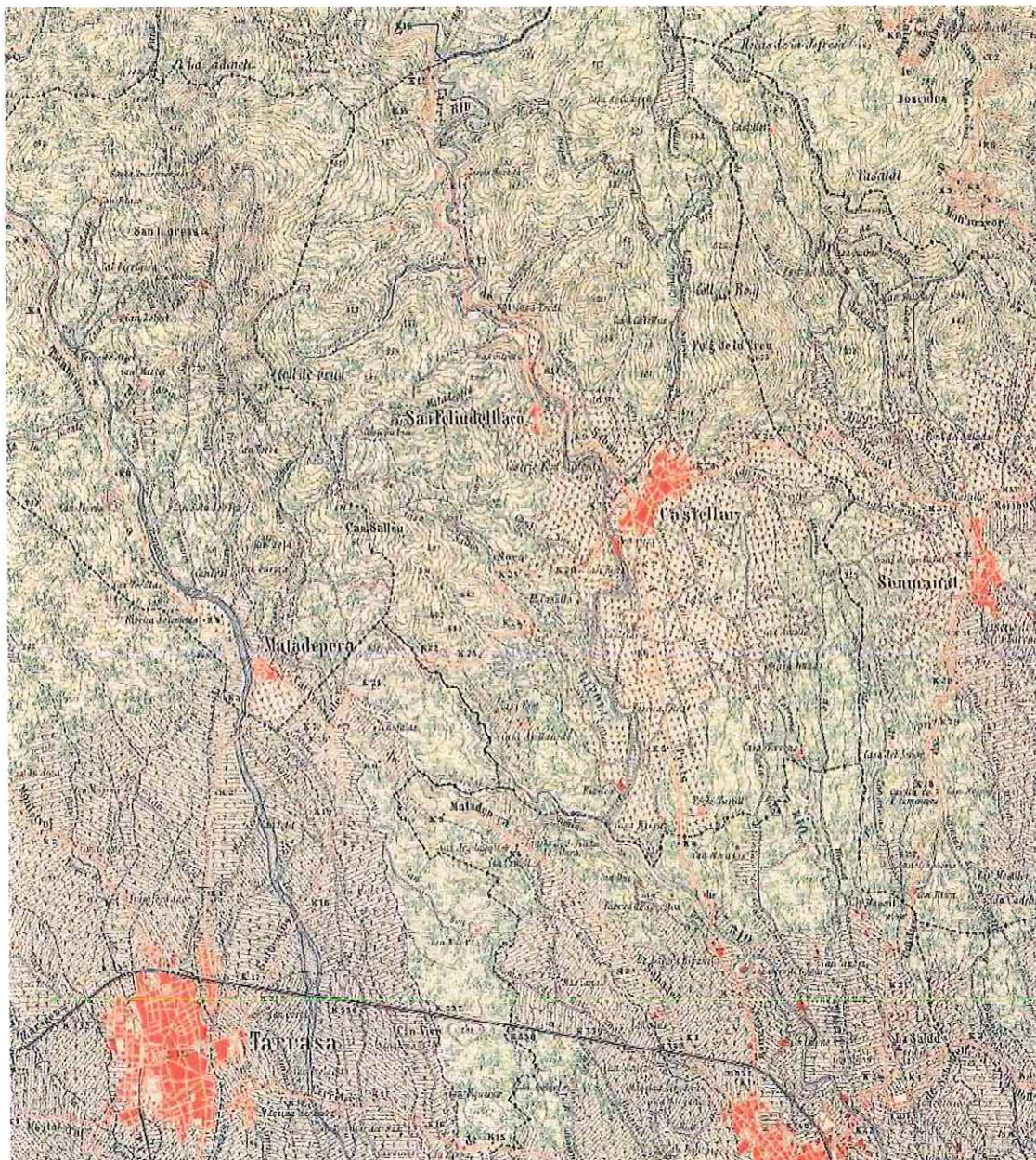
1920 (18 de febrer). *Plano de población de Castellà del Vallès. Trabajos Topográficos Provincia de Barcelona*. Original a escala: 1/5.000. Instituto Geográfico y Estadístico. Autors: Jesús Piniés, topògraf; José Nuñez, enginyer. Núm. R: 54/080750. Centro Nacional de Información Geográfica. Cartoteca. Ministerio de Fomento

Generalitat de Catalunya
Departament de Territori i Sostenibilitat
Direcció General d'Ordenació
del Territori i Urbanisme
Comissió Territorial d'Urbanisme
de Barcelona

S'observen les traces dels carrers del nucli antic (carrer Major, Passeig i camí del Cementiri). És el primer document que s'ha pogut localitzar que representa el nucli urbà.

1927. *Sabadell*. Dirección General del Instituto Geográfico y Catastral. MTN50-0392-1927- nnn -Sabadell. En aquest full de Sabadell també hi apareix el terme municipal de Castellar d'urbanització. Arxiu Municipal de Castellar del Vallès, del Vallès (original a escala 1:50.000)

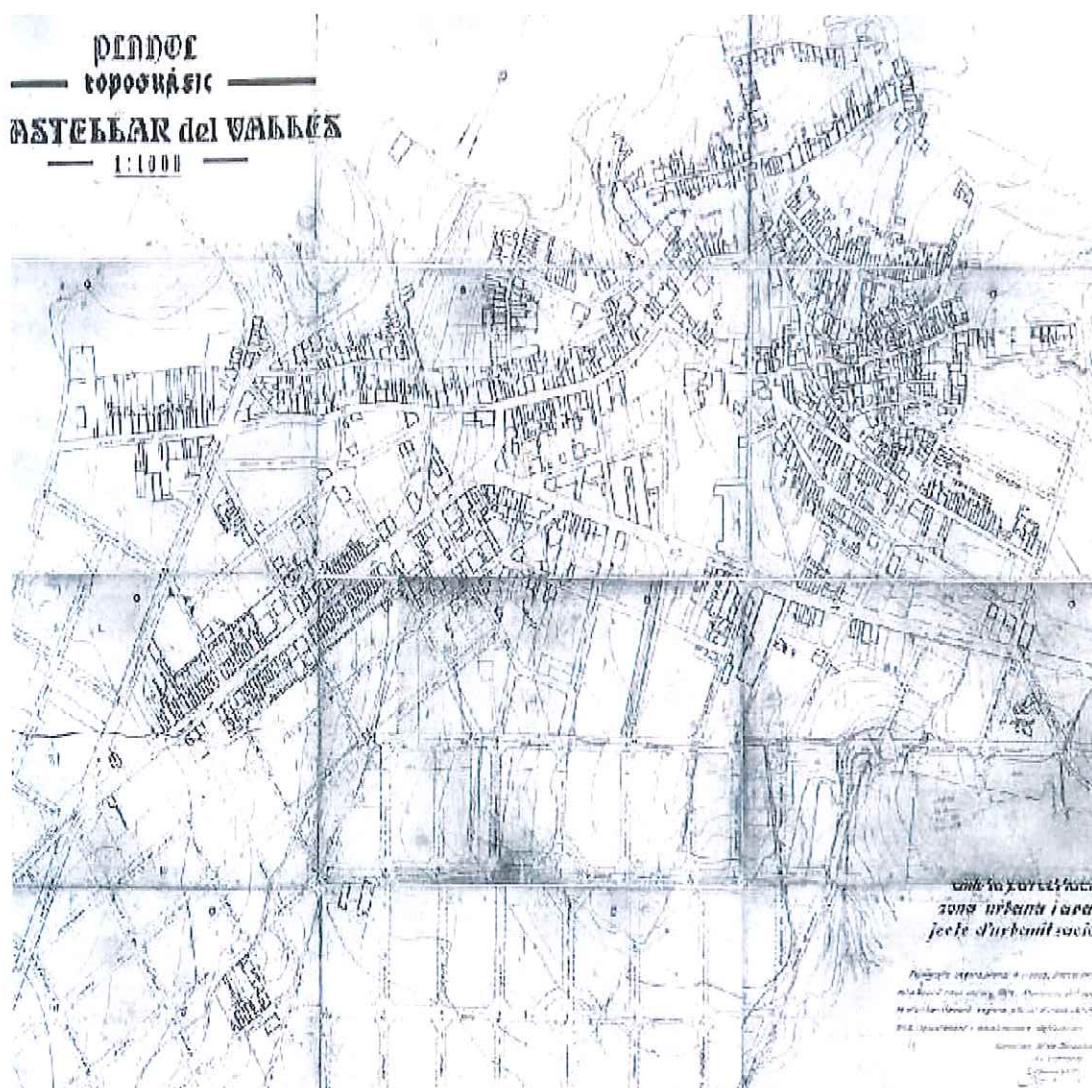

S'observen les traces principals de les carreteres de Sabadell, Terrassa i Sentmenat i també la taca del nucli urbà més desenvolupada. Es pot apreciar el Passeig. Es grafia el nucli de Sant Feliu del Racó i es pot reconèixer també la taca de la fàbrica de Can Barba.

Generalitat de Catalunya
Departament de Territori i Sostenibilitat
Direcció General d'Ordenació
del Territori i Urbanisme
Comissió Territorial d'Urbanisme
de Barcelona

1933. Plànol topogràfic i parcel·lari de Castellar del Vallès (original a escala e.1/1000). Autor: Maurici Ferrer, topògraf. Núm. R.: 6.2.8 Projectes d'urbanització. Arxiu Municipal de Castellar del Vallès.

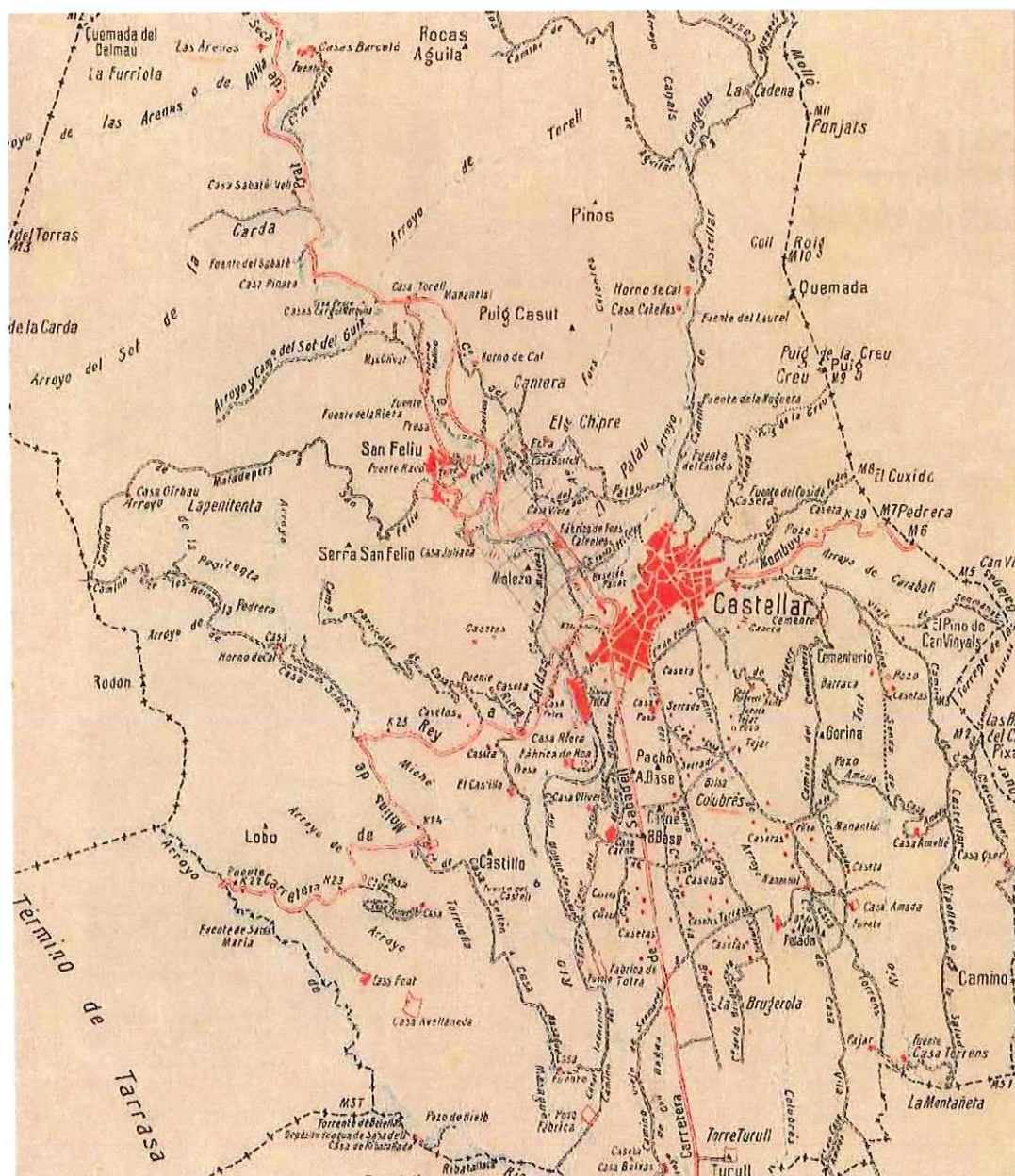
Es tracta del primer document, de tots els que s'ha pogut disposar, que fa una descripció concreta del nucli antic (parcel·les, edificacions i alineacions de carrers), en aquell moment ja consolidat. S'observa també la plaça Major. Es grafien les traces proposades dels carrers previstos als eixamples del sud del municipi.

Generalitat de Catalunya
Departament de Territori i Sostenibilitat
Direcció General d'Ordenació
del Territori i Urbanisme
Comissió Territorial d'Urbanisme
de Barcelona

3925

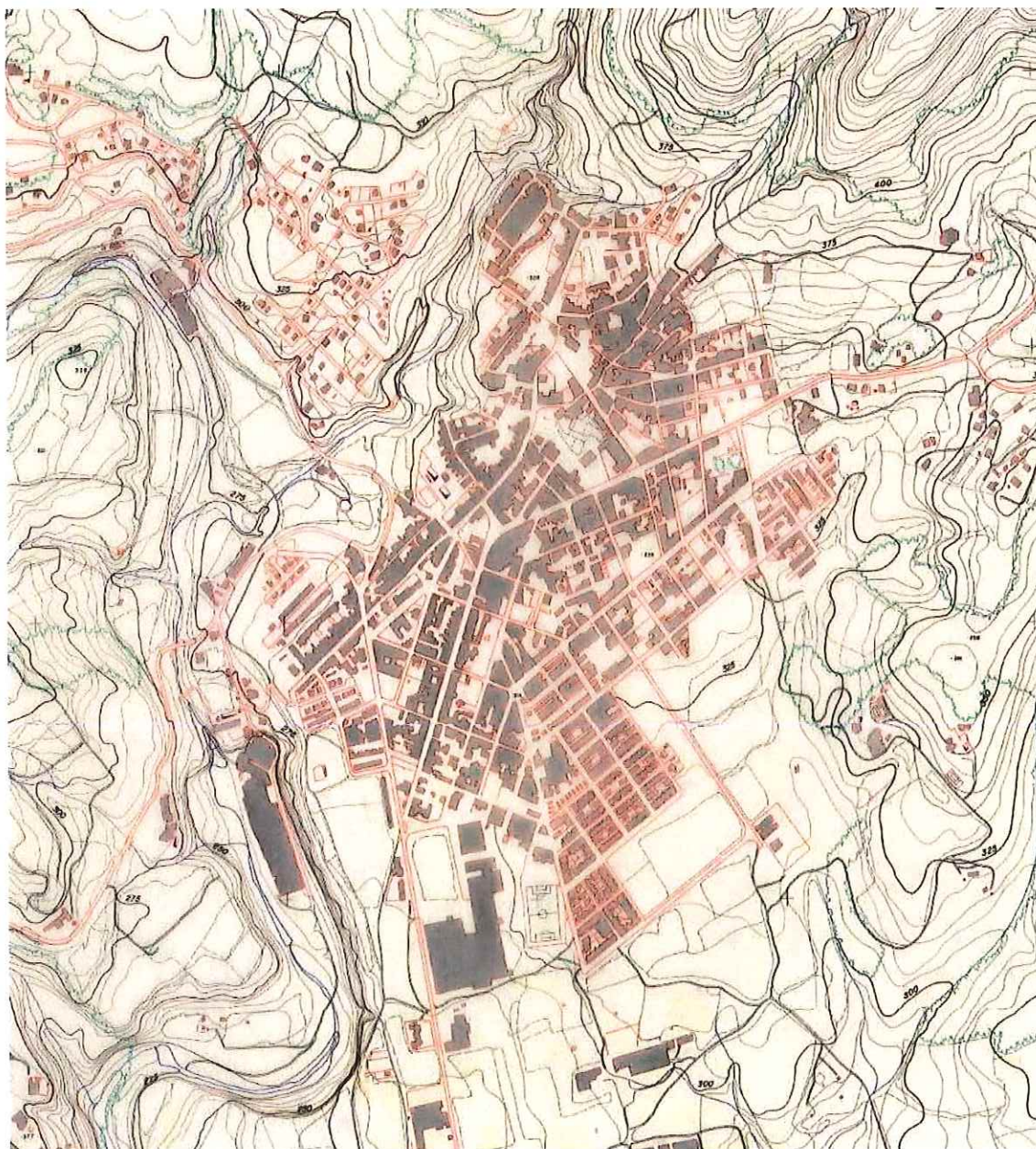
1914-1936. Mapa planimètric de Castellar del Vallès. Instituto Geográfico y Estadístico. Còpia feta pel Servei Geogràfic de la Mancomunitat de Catalunya. Treballs de camp de Jesús Piniés del 1920. R.M. 119637. Institut Cartogràfic de Catalunya (ICC)

S'observen els camins del terme i la majoria de masies que s'han inclòs a l'Inventari. S'enumeren dibuixats els camins, carreteres, llocs, elements topogràfics, rius, fonts i pous.

Generalitat de Catalunya
Departament de Territori i Sostenibilitat
Direcció General d'Ordenació
del Territori i Urbanisme
Comissió Territorial d'Urbanisme
de Barcelona

1977. Plànol topogràfic ortofotogramètric. Servei de Cartografia i Fotogrametria de la Diputació de Barcelona. R.M. 98079. Institut Cartogràfic de Catalunya (ICC).

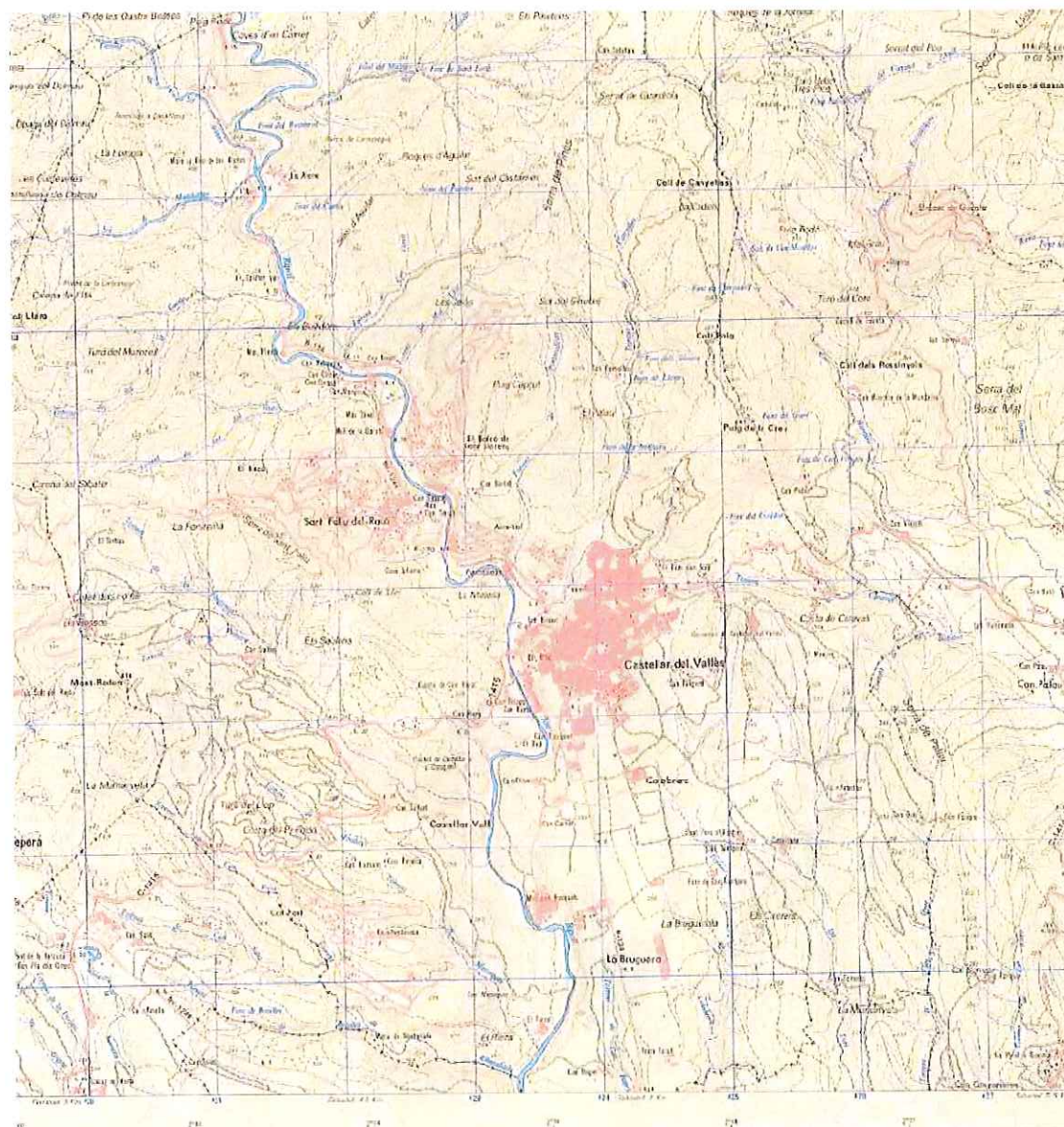

Eixamples residencials ja consolidats. Inici del creixement industrial. Expansió de les urbanitzacions a peu de muntanyes.

Generalitat de Catalunya
Departament de Territori i Sostenibilitat
Direcció General d'Ordenació
del Territori i Urbanisme
Comissió Territorial d'Urbanisme
de Barcelona

1984. *Mapa Topogràfic Nacional. Castellar del Vallès*. Direcció General del Institut Geogràfic Nacional. Escala 1:25.000. MTN25-0392c2. Detall del terme municipal.

S'observa la taca que ocupa el nucli urbà molt més ampliada. Es distingeixen les Cases d'en Ribas. Es poden reconèixer les urbanitzacions de Sant Feliu del Racó, Airesol, Can Font i Ca n'Avellaneda.

1.2 MEMÒRIA JUSTIFICATIVA

1.2.1 Objectius i criteris

L'objectiu principal d'aquest Pla Especial és consolidar el mecanisme legal iniciat amb la redacció de l'Inventari que descriu amb claredat i profunditat els elements que componen el patrimoni local i que permeti a l'Ajuntament de Castellar del Vallès endegar la conservació i preservació dels seus béns culturals.

En aquest sentit, la llei del Patrimoni Cultural Català 9/1993 de 30 de setembre és el marc perfecte per a inserir els elements catalogats. L'article 17 d'aquesta llei especifica que la decisió de catalogar un bé immoble és competència dels ajuntaments, previ informe favorable d'un tècnic en patrimoni.

Objectius específics del treball

1. Revisió i actualització de tots els elements inclosos en llistats i catàlegs anteriors.
2. Incorporació de nous elements que en el transcurs del treball s'han considerat importants.
3. Reconeixement dels valors arquitectònics, urbanístics i ambientals que singularitzen el terme de Castellar del Vallès:
 - El nucli originari del Castellar Vell
 - El nucli antic de Castellar
 - Els nuclis de Sant Feliu del Racó i de Les Arenes
 - El Riu Ripoll com a eix vertebrador d'un seguit d'obres d'enginyeria hidràulica i industrial d'alt interès patrimonial.
 - L'embranchida industrial de principis de segle XX que va generar elements industrials i d'equipaments de cabdal importància per al municipi.
4. Formació d'un document eficaç de valoració del patrimoni immoble i paisatgístic del seu terme municipal per a la seva protecció amb diferents objectius:

En edificis i elements arquitectònics:

- Determinar els elements a protegir, especificar les parts a conservar, establir les intervencions necessàries i les actuacions permeses.
- Determinar els entorns dels elements que s'han de protegir.
- Definir els usos permesos en els elements que s'han de protegir.

En les restes arqueològiques:

- Determinar la situació dels jaciments arqueològics.
- Delimitar el seu entorn d'influència per tal d'establir mesures preventives per evitar-ne la destrucció.

Generalitat de Catalunya
Departament de Territori i Sostenibilitat
Direcció General d'Ordenació
del Territori i Urbanisme
Comissió Territorial d'Urbanisme
de Barcelona

1.2.2 Descripció de l'ordenació a nivell de conjunt i àmbit de treball

El recull dels elements inventariats s'ha realitzat d'acord amb uns criteris que fan referència a casos individuals o a conjunts. En els casos individuals, que són la gran majoria, l'element inventariat es pot dir que té valor en sí mateix, amb independència del seu entorn. Això no vol dir que la seva inserció en el teixit urbà, periurbà o rural no hagi pogut tenir un paper històric, o ser un pol d'atracció urbanístic, però s'entén que té prou entitat per ser inventariat independentment. La valoració de conjunts té un caràcter més extens, però a la vegada menys intens. Així doncs, d'una valoració de conjunt, hi pot haver elements inventariats individualment, però a més, tota la resta d'elements significatius queden inclosos dintre d'aquesta figura d'inventariat superior. Cadascun dels elements així inventariats no es mereix la consideració de cas individual, però tots ells plegats en un conjunt, a més dels singulars, es constitueixen en un element complex inventariable.

Tant en un cas com en l'altre, ha estat en funció de llurs valors arquitectònic -urbanístics, culturals i històrics que han

estat inclosos al Catàleg. Lògicament, en els elements individuals moltes vegades el pes de la valoració recau més en els valors arquitectònics, mentre que en els conjunts l'accent és més en allò urbanístic o històric, pel fet que ajuden a explicar l'evolució de la ciutat.

Criteris arquitectònics i urbanístics

El ventall cronològic de selecció d'aquest Catàleg abasta tots aquells edificis que tenen prou valor arquitectònic per passar a l'imaginari urbà de Castellar del Vallès. Molts d'ells ajuden a entendre l'evolució de la ciutat i la manera d'habitar-la. En general s'han inventariat els elements amb valor arquitectònic present. Els que malgrat tenir-lo en el passat però han sofert contínues remodelacions i els que hom creu impossible recuperar el seu estat inicial, no s'han inventariat.

Dins del marc arquitectònic-urbanístic es poden establir diversos conjunts d'elements inventariats:

- Elements que adopten estils extrets del repertori del passat, de caràcter **representatiu i simbòlic**. Edificis modernistes, neoclàssics... amb un caire monumental, que són els més emblemàtics de la ciutat, normalment equipaments, tot i que alguns són habitatges unifamiliars.
- Elements o conjunts d'elements de l'**edificació residencial urbana**, que conformen el **teixit urbà més comú** i que ajuden a entendre l'evolució de la manera d'habitar al municipi. Molts d'ells tenen interès no tant pel seu caràcter original, sinó pels valors de repetició que els donen caràcter de tipus arquitectònic (valors tipològics). Amb la repetició d'aquests tipus, la trama de la ciutat agafa la fesomia o pàtina característica.
- Les **masies**, com a testimonis del passat rural, actualment en resten més de 40 encara habitades; malgrat que algunes han estat engolides per la trama urbana, en general, configuren l'ordenació del territori rural i mantenen encara els estils originaris fundacionals de les edificacions.
- Els elements lligats al passat industrial indissociables del riu Ripoll, amb un clar interès històric, i sens dubte arquitectònic, alhora que específic del municipi, serien els elements industrials, infraestructures hidràuliques i els ponts.
- Elements militars, que agrupen des del passat a la recent implicació del municipi en la Guerra Civil.
- Elements d'interès paisatgístic i elements singulars plantejats com conjunts agrupats.

Criteris històrics i culturals

Des del punt de vista històric i cultural, a l'hora d'elaborar el Catàleg del Patrimoni de Castellar del Vallès, s'han valorat aquells elements o tipus de construcció que representen un tipus característic d'acord amb l'evolució i les necessitats de cada moment històric.

Una part dels edificis seleccionats, són representatius del passat medieval castellarenc. A banda de les nombroses masies disseminades pel terme municipal, Castellar conserva les parròquies al voltant de les quals es van formant els primers nuclis agrupats de població, com les esglésies de Castellar Vell (segles IX-XI) o Sant Feliu del Racó (segle X), i també el Castell de Clasquerí, viu testimoni del domini feudal.

El riu Ripoll té un important protagonisme en la història del municipi des d'època antiga, així ho constata la construcció de la Sèquia Monar i de les indústries que progressivament s'hi van anar instal·lant, tot aprofitant el desenvolupament de noves tecnologies que permetien aprofitar la força de l'aigua. Així doncs, en aquest inventari s'han inclòs els testimonis d'aquest desenvolupament: el Molí de Boà, Fontscalents, Molí de Can Barba, el Rieral i el Molí d'en Barata.

El nucli agrupat de la Sagrera de les Fàbregues, situat entorn de la Plaça Vella i els inicis dels carrers de Caldes, Sant Miquel, Mina i Centre, va experimentar un fort creixement cap el segle XVIII. El creixement de la població provocà el trasllat de la parròquia a la riba esquerra del riu, i la conseqüent construcció de nous habitatges i carrers: Roques, Sèquia i Puig de la Creu.

El segle XIX va suposar l'arrencada econòmica del municipi amb el desenvolupament de la indústria llanera i cotonera al riu Ripoll, impulsada principalment per Josep Tolrà Abellà, que es va instal·lar a Castellar el 1849 per exercir com a metge i, poc després, va iniciar la principal empresa tèxtil del poble (Can Barba). L'aparició de la indústria, va implicar

un primer creixement demogràfic i urbanístic, que propicià la urbanització del casc antic i el creixement del municipi a través de l'obertura de nous carrers que passarien a ser vies principals del municipi: el Passeig i la carretera de Sentmenat.

La família Tolrà va emprendre una àmplia tasca social per millorar el municipi, denominat llavors Sant Esteve de Castellar, amb el subministrament d'aigua i la construcció d'edificis religiosos (l'actual església parroquial de Sant Esteve, les Escoles Pies i l'Oratori), de centres escolars (Patronat Tolrà), de safareigs públics (Safareig de la Baixada de Palau - Safareig del carrer Major), entre altres (Palau Tolrà - Casa de la Vila)

Paral·lelament, el municipi va viure un increment de població, atreta pel desenvolupament industrial, que va anar acompanyat de l'aparició de cases modernistes aixecades pels propietaris i amb una intensa vida social al voltant dels cafès, que eren les seus de les primeres entitats.

Les primeres dècades del segle XX l'estiueig també va transformar els nuclis de Sant Feliu del Racó i de les Arenes. Els habitatges que es feien construir les famílies benestants procedents de Sabadell, Terrassa i Barcelona que estiuejaven a Sant Feliu, són coneguts com les "vil·les", i en bona part cases aïllades amb jardins al voltant.

L'augment de la població va continuar durant el segle XX i es va veure incrementada amb la proclamació de la 2a República i la constitució d'un ajuntament republicà, que també va centrar la seva gestió en la millora del municipi, com testimonia la construcció i urbanització de la plaça Major o de les Escoles Públiques Emili Carles Tolrà. A l'inventari hi ha, també, testimonis de la Guerra Civil de 1936-1939, com els refugis del Pla de la Bruguera i de Can Barba.

A partir dels anys 1950 Castellar va viure un altre esclat demogràfic, paral·lel a la revifalla que vivia el país, amb l'arribada de gent procedent del sud de l'Estat Espanyol. Aquesta nova població va intervenir com a mà d'obra en la recuperació de l'activitat tèxtil i constructora, viscuda els anys 1960, junt amb la població autòctona i va fer créixer el teixit urbà de Castellar cap a nous sectors del municipi. La construcció de nous habitatges al primer eixample, durant la dècada dels seixanta del segle XX, va solventar els problemes de manca d'habitatges dignes pels treballadors, molts d'ells encara vivien en barraques o amuntegats en petits habitatges.

1.2.3 Descripció i justificació de la proposta

La base de partida per l'elaboració del Pla Especial ha estat l'Inventari del Patrimoni històric, arquitectònic i ambiental de Castellar del Vallès de l'any 2010. S'han actualitzat les fitxes dels elements i s'han incorporat nous elements. Per poder realitzar aquestes tasques s'han fet revisions *in situ* dels elements, treballs de documentació a biblioteques i arxius i recerca bibliogràfica.

Cada element arquitectònic catalogat ha estat descrit i valorat des del punt de vista constructiu i històric i s'ha determinat quines són les parts que s'han de conservar, les actualitzacions permeses, els possibles usos. Tota aquesta informació s'ha recollit de maner individualitzada en una fitxa de treball.

El total dels elements del béns a protegir inclosos en els Pla Especial és de **214 elements** dels quals tenim:

151 elements de Tipologia 1 (Béns arquitectònics):

- 37 elements d'Arquitectura Residencial Urbana (ARU)
- 20 elements de Conjunts Urbans (CU)
- 22 elements d'Arquitectura Industrial (AI)
- 35 elements d'Arquitectura Residencial Rural (ARR)
- 6 elements Singlars (ES)
- 4 elements d'Arquitectura Militar (AM)
- 13 elements d'Arquitectura Pública o Equipaments (AP)
- 7 elements d'Arquitectura Religiosa (AR)
- 7 elements d'Obres d'Enginyeria (OE)

54 elements de Tipologia 2 (Béns Arqueològics i Paleontològics):

- 22 elements de Jaciments Arqueològics Aïllats (JAA)
- 22 elements de Jaciments Arqueològics vinculats a elements inventariats (JAV)
- 10 elements d' Espai d'expectativa Arqueològica (EEA)

7 elements de Tipologia 3 (Béns Ambientals i Paisatgístics):

- 7 elements Ambientals Paisatgístics (EAP)

2 elements de Tipologia 4 (Béns Naturals):

- 2 elements d'Interès Paisatgístic (IP)

Relació dels elements arquitectònics inclosos en els Pla Especial:**Tipologia 1 (Béns Arquitectònics):****Arquitectura residencial urbana (ARU):**

1. Antiga Botiga Anastasi Miralles
2. Antiga Farmàcia Alguer
3. Cal Batllori
4. Cal Don Pedro
5. Cal Gorina
6. Cal Jep de l'Oca (antigament de la Família Rovira)
7. Cal Pascuet
8. Cal Pifarré
9. Cal Villaró
10. Cal Xirau - Cal Juliana - Cal Bachs
11. Can Torras
12. Casa Blai Blanquer
13. Casa de la Carretera de Sentmenat, 108
14. Casa Esteve (Les Arenes I)
15. Casa Romaguera (les Arenes II)
16. Casa Samaranch (les Arenes III)
17. Casa del C. de la Mare de Déu de Meritxell
18. Casa Massaveu
19. Casa Ribas
20. Cases Comas de la ctra. Sentmenat, 102-104-106
21. Cases del C. Torras, 6-8-10 - C. Colom
22. Cases del carrer Retir
23. Conjunt Torre del Director de Can Barba
24. Edifici de la Caixa de Pensions

Generalitat de Catalunya
 Departament de Territori i Sostenibilitat
 Direcció General d'Ordenació
 del Territori i Urbanisme
 Comissió Territorial d'Urbanisme
 de Barcelona

25. Edifici de l'associació de veïns del Racó
26. Garatge de Cal Pifarré
27. Hostal del Cim i jardins
28. Rectoria
29. Torre Balada i jardí
30. Torre del Pont
31. Torre Montlleó
32. Torre Puig
33. Torre Sagalés
34. Villa Carmen
35. Villa Emília
36. Villa Teresa i jardí
37. Villa Paquita

3932

Conjunts Urbans (CU):

38. Conjunt del nucli d'estiuatge de Les Arenes.
39. Conjunt de quatre cases seriades i antic hostal de les Arenes.
40. Conjunt de les Cases del Ribas
41. Conjunt de cases Tolrà
42. Conjunt de cases del C. Josep M. Valls
43. Conjunt del Carrer Major
44. Conjunt d'elements urbans de la plaça Major i Font
45. Conjunt urbà dels carrers Mina i Sant Miquel.
46. Conjunt del nucli antic de Castellar
47. Conjunt cases del Passeig 35; Mestre Ros 2,4,10 i 12.
48. Conjunt de cases del Passeig, 40-58
49. Conjunt de cases del Passeig, 55-99
50. Passeig 88
51. Conjunt cases del Passeig, 101-135
52. Conjunt cases del Passeig, 110-116, 118-136
53. Conjunt del nucli antic de Sant Feliu del Racó
54. Conjunt del carrer de Sant Iscle
55. Conjunt del carrer Sant Josep
56. Conjunt dels carrers Sant Pau, Molí, Sant Feliu, Francesc Layret i Sant Jaume.
57. Conjunt del carrer del Turó

Arquitectura Industrial (AI):

58. Bassa del Brunet
59. Fàbrica i Molí de Can Barba
60. Molí de vent amb dipòsit de Can Font

Generalitat de Catalunya
 Departament de Territori i Sostenibilitat
 Direcció General d'Ordenació
 del Territori i Urbanisme
 Comissió Territorial d'Urbanisme
 de Barcelona

61. Can Turuguet
62. Dipòsit i estructures de la Unió de Regants de Canyelles
63. Fàbrica i Xemenia del Rieral
64. Fàbrica i Xemenia del Molí de Fonts calents
65. Forn de Calç i Pedrera de Can Sallent
66. Molí de vent de Ca la Quima
67. Molí de vent de Cal Músic
68. Molí de vent de la plaça Josep M. Folch i Torres
69. Molí de vent del Passeig
70. Molí de vent dels Horts de n'Olleta
71. Molí dels Horts de Cal Baldiri
72. Molí de moldre i Xemenia d'en Barata
73. Recs laterals del riu Ripoll
74. Sèquia Monar
75. Torre-dipòsit d'aigua de les Arenes
76. Xemenia de Can Barba (antic molí)
77. Molí i Xemenia del Boà
78. Xemenia del Pito de Can Barba
79. Xemenia i Molí d'en Busquets

Arquitectura Residencial Rural (ARR):

80. Ca n'Ametller
81. Ca n'Avellaneda
82. Ca n'Oliver
83. Cal Ros
84. Can Bages
85. Can Bogunyà
86. Can Borrell
87. Can Busqueta
88. Can Cadafalc i Capella de Sant Antoni
89. Can Carner
90. Can Casamada
91. Can Juliana
92. Can Messeguer
93. Can Pèlachs
94. Can Quer
95. Can Riera
96. Can Sallent
97. Can Santpere i ermita de Sant Pere Ullastre
98. Can Torrella
99. Can Torrents

Generalitat de Catalunya
 Departament de Territori i Sostenibilitat
 Direcció General d'Ordenació
 del Territori i Urbanisme
 Comissió Territorial d'Urbanisme
 de Barcelona

- 100. El Brunet
- 101. El Ranxo
- 102. El Sabater Nou
- 103. El Sabater Vell
- 104. El Serrat
- 105. Mas Canyelles
- 106. Mas Olivet
- 107. Mas Pedro, Cal Sellarès, Cal Closes, Cal Cargol i Reg
- 108. Mas Umbert
- 109. Masia el Girbau
- 110. Masia L'Illa
- 111. Masia Puigverd
- 112. Torre Turull
- 113. Can Turell
- 114. Masia de Can Font

Elements singulars (ES):

- 115. Elements industrials diversos
- 116. Elements mobiliari urbà
- 117. Elements mobiliari urbà: capelletes.
- 118. Elements decoratius
- 119. Fonts urbanes
- 120. Elements urbans de la Plaça de Catalunya: recinte urbà, amb arbrat, escultures, etc.

Arquitectura Militar (AM):

- 121. Conjunt monumental del Castell de Castellar o de Clasquerí: castell, capella de Santa Bàrbara, masoveria, aqüeducte
- 122. Refugis de Can Barba
- 123. Refugis del Pla de la Bruguera
- 124. Torrota de Cadafalch

Arquitectura Pública o equipaments (AP):

- 125. Ajuntament - Palau Tolrà
- 126. Ateneu
- 127. Biblioteca Municipal Antoni Tort
- 128. Calissó Espai Plural
- 129. Antiga Casa de la Vila
- 130. Cementiri Municipal
- 131. El Coral

Generalitat de Catalunya
Departament de Territori i Sostenibilitat
Direcció General d'Ordenació
del Territori i Urbanisme
Comissió Territorial d'Urbanisme
de Barcelona

132. Escoles del Patronat Tolrà
133. Escoles Emili Carles-Tolrà I (nens)
134. Escoles Emili Carles-Tolrà II (nenes)
135. Jutjat de Pau - Ca l'Alberola
136. Safareigs de la Baixada del Palau
137. Tanatori Municipal

Arquitectura Religiosa (AR):

138. Capella de la Mare de Déu de Montserrat
139. Capella de l'Hospital
140. Castellar Vell
141. Ermita de la Mare de Déu de les Arenes
142. Església i fortalesa de Santa Maria del Puig de la Creu
143. Església Parroquial de Sant Esteve de Castellar
144. Església Parroquial de Sant Feliu del Racó

Obres d'Enginyeria (OE):

145. Pont de les Arenes
146. Pont de Sant Feliu del Racó
147. Pont de Turell
148. Pont del Brunet
149. Pont del Mas Pinetó
150. Pont Vell o Pont de Can Pèlacs o Pèlachs
151. Pont Nou de la carretera de Terrassa

Tipologia 2 (Arqueològics i Paleontològics):

Jaciments Arqueològics Aïllats (JAA):

1. Tomba de Can Cadafalch
2. Establiment ibèric de Les Feixes del Casal
3. Assentament prehistòric El Forn de Raig
4. Establiment ibèric de la Malesa
5. Forn de la Vinya d'en Sant
6. Establiment ibèric del Mas Astafort
7. Ruïnes de la masia fortificada de Ribatallada
8. Mas medieval dels Oliverals del Casal
9. Vinya del Regalat
10. Assentament prehistòric del Pla de la Bruguera

11. Necròpolis prehistòrica del Pla de la Bruguera
12. Balma del Torrent de Canyelles
13. Establiment ibèric del Boà
14. Les Sitges del camí de Canyelles
15. Assentament medieval del Casalot d'en Torras
16. Les Feixes del Palau
17. La Font d'Urenyensa
18. Els Horts del Canyet
19. Els Horts dels Malcontents
20. Establiment medieval del mas Pujol
21. Els Quatre camins
22. Pedra polida del Sot de la Carda

3936

Jaciments Arqueològics Vinculats (JAV):

23. Torrota de Catafau o de Cadafalch
24. Establiment ibèric de Can Messeguer o Massagué
25. Can Riera
26. Les Sitges dels Saulons. Can Riera
27. Roda de molí de l'Era d'en Petasques
28. Pedra polida del carrer de la Mina
29. Destral polida del carrer Caldes
30. Pedra polida de Can Santpere
31. Establiment ibèric de Ca n'Oliver
32. Abocador de ceràmiques de Can Pèlachs
33. Jaciment arqueològic del Turó de Sant Feliu del Racó o Turó del Rector
34. Poblat ibèric del Castell de Castellar
35. Jaciment arqueològic de Castellar Vell
36. Camí empedrat de Can Juliana
37. Establiment ibèric dels Camps de Can Sallent
38. Jaciment arqueològic de la Plaça Major (Sectors 1 i 2)
39. Cal Calissó (masia desapareguda)
40. Jaciment arqueològic del carrer de Sant Miquel - Plaça Vella (destruït)
41. Horts de Can Torras
42. Camp de sitges dels carrers de l'Església i General Boadella
43. Establiment ibèric del Pitu de Can Barba
44. Pedrera de Can Sallent

Generalitat de Catalunya
 Departament de Territori i Sostenibilitat
 Direcció General d'Ordenació
 del Territori i Urbanisme
 Comissió Territorial d'Urbanisme
 de Barcelona

Espais d'Expectativa Arqueològica (EEA):

45. Espai d'expectativa arqueològica de Cal Volta
46. Espai d'expectativa arqueològica de Can Cosidor
47. Espai d'expectativa arqueològica dels Forns del Torrent del Pujol, Bòbila
48. Espai d'expectativa arqueològica del Nucli antic de Castellar del Vallès
49. Espai d'expectativa arqueològica de Cal Co
50. Espai d'expectativa arqueològica del Casalot del Sabater Vell
51. Espai d'expectativa arqueològica de Cal Bort
52. Espai d'expectativa arqueològica del Casalot de l'Oit
53. Espai d'expectativa arqueològica de les Runes del Carner
54. Espai d'expectativa arqueològica del Molí de Mas Olivet

Tipologia 3 (Ambiental i Paisatgístic):**Elements Ambientals Paisatgístics (EAP):**

1. Barraques de pedra seca
2. Fonts Rurals
3. Barraca del Parany del Boter
4. Caseta Villa Rosa
5. Forns de calç i ceràmics.
6. L'Albelló.
7. Pous de Glaç de Ribatallada

Tipologia 4 (Natural):**Interès Paisatgístics (IP):**

1. Arbres d'interès i arbrades.
2. Avencs, Coves, Balmes i Escletxes

1.2.4 Tipologies dels béns

El Pla Especial del catàleg de béns a protegir inclou els béns immobles existents en el territori que comprèn el pla urbanístic, que formen part del patrimoni català cultural i/o natural i paisatgístic. Els béns mobles, no són objecte de catàleg urbanístic d'acord amb el contingut de l'article 75.1 RLUC.

Els béns del PE del catàleg, segons la seva naturalesa i el tipus de valors associats, es classifiquen en les tipologies següents:

Tipologia 1 - ARQUITECTÒNIC

Configuren el patrimoni arquitectònic els elements o conjunts amb valor cultural, històric o identitari del municipi, com:

- **Arquitectura Pública o Equipaments (AP):** Format per equipaments i/o edificis de caràcter singular, seus socials d'institucions públiques o privades de caire cultural, administratiu o educatiu. Es fa difícil, donades les importants diferències entre els diferents edificis establir semblances entre ells. Per una banda, ens trobem amb edificis o conjunts d'edificis aïllats. I per altra banda, edificis més integrats en la trama urbana, normalment entre mitgeres.
- **Arquitectura Religiosa (AR):** Format per edificis o elements de caràcter litúrgic.
- **Arquitectura Residencial Urbana (ARU):** Format pels edificis d'habitatges que conformen el casc urbà, que van des de la casa de cos inicial dels finals del segle XIX, de planta i pis, de 5m aproximats d'amplada de parcel·la, amb coberta a dos vessants, fins els edificis de tall més contemporanis o plurifamiliars, i de major dimensió.
- **Arquitectura Residencial Rural (ARR):** Format per les masies existents.
- **Arquitectura Industrial (AI):** Format per les grans indústries vinculades al tèxtil i a la construcció (forns de calç) de finals del s. XVIII i principis del XIX. S'inclouen també basses, dipòsits d'aigua, molins, forns i xemeneies.
- **Arquitectura Militar (AM):** Format per conjunts monumentals arquitectònics historicoartístics declarats, com Castells i refugis militars.
- **Conjunts Urbans (CU):** Conjunts formats pels carrers, trams de carrers o places que mantenen encara els trets originals de la seva construcció, amb la voluntat de poder-los preservar. Aquests trets característics es podrien resumir en:
 - modulats de l'amplada de les parcel·les en uns 5m (un cos).
 - clara definició del pla de façana, sense reculades i amb predomini del ple sobre el buit.
 - composició vertical de les obertures.
 - Disposició dels balcons de llosa massissa i baranes de ferro als pisos.
 - Coronaments de façanes a base de cornises, tortugades o ampits calats.

Per a estudiar aquests conjunts homogenis d'edificacions, s'han elaborat unes fitxes de caràcter analític, aportant dades genèriques de tot el carrer i/o barris i també de tots i cadascun dels elements que hi són catalogats.

- **Obres d'Enginyeria (OE):** Format pels ponts del terme, alguns sobre el Ripoll i altres sobre petits cursos fluvials.
- **Elements Singulars (ES):** Format per elements industrials diversos i mobiliari urbà.

Tipologia 2 - ARQUEOLÒGIC - PALEONTOLÒGIC

El patrimoni paleontològic està format per aquelles zones on poden haver-hi elements fòssils no relacionats amb l'ésser humà ni amb els seus orígens o antecedents, que permeten l'estudi del desenvolupament de la vida vegetal i animal.

El patrimoni arqueològic, el configuren el conjunt de jaciments o àrees (en subsòl, sòl i vol) que poden servir per al coneixement de la història o la cultura de l'indret, sempre que per obtenir aquest coneixement calgui estudiar-los amb metodologia arqueològica.

Així constitueixen patrimoni arqueològic i paleontològic:

Generalitat de Catalunya
Departament de Territori i Sostenibilitat
Direcció General d'Ordenació
del Territori i Urbanisme
Comissió Territorial d'Urbanisme
de Barcelona

- **Jaciments Arqueològics aïllats (JAA)** i els **Jaciments Arqueològics vinculats a elements inventariats (JAV)**: Format per elements que es conserven in situ i presenten interès arqueològic, com estructures constructives positives o negatives evidents, concentració de béns, etc.
- **Àrees d'expectativa arqueològica (AEA)**: Format per zones on s'han produït troballes aïllades i superficials, que no proporcionen la suficient informació per situar el jaciment possible. En aquestes zones, prèviament a la concessió de llicència d'obres, s'haurien de realitzar sondeigs i prospeccions arqueològiques d'acord amb el Servei d'Arqueologia de la Direcció General del Patrimoni Cultural, per tal de confirmar l'existència del jaciment. Poden tenir aprofitament privat sempre i quan no hi hagi restes arqueològiques.

Tipologia 3 - AMBIENTAL I PAISATGÍSTIC

El patrimoni paisatgístic és configurat per les àrees, el valor de les quals és el resultat de la humanització de l'entorn, fruit de la interacció dinàmica entre els factors naturals (relleu, hidrografia, flora, etc.) i els humans (activitat econòmica, assentaments, etc.).

Així constitueixen patrimoni ambiental i paisatgístic:

- **Elements ambientals paisatgístics (EAP)**: Format per barraques de pedra seca i pous de glaç, fonts rurals, mines d'aigua, punts d'aigua, bassals i degotalls rurals, casetes diverses, forns de calç i ceràmics i un albelló.

Tipologia 4 - NATURAL

El patrimoni natural conté indrets i/o elements puntuals amb valor del municipi, els espais geològics i els referents a la biodiversitat del territori.

Així constitueixen patrimoni natural:

- **Elements Interès Paisatgístic (IP)**: Format per les arbres d'interès paisatgístic i les grutes, avencs, coves i elements geològics d'interès.

1.2.5 Categories de protecció

Per a l'adequada protecció de les diferents tipologies de béns, el pla especial del catàleg dels béns a protegir classifica els béns en categories.

S'estableixen quatre categories: tres que corresponen a les definides per la LPCC (BCIN, BCIL i EPA) i una quarta específica per als béns que es protegeixen per la via urbanística (BPU).

Es descriuen a continuació cadascuna d'aquestes categories:

Categoria 1: BÉNS CULTURALS D'INTERÈS NACIONAL (BCIN)

Són els béns immobles més rellevants del patrimoni cultural català, inclosos en el Registre de Béns Culturals d'Interès Nacional del DC.

Aquest pla especial incorpora els béns que gaudeixen d'aquesta protecció, concretament:

- Els béns declarats per la Generalitat segons el procediment que estableix la LPCC, i
- Castells i fortificacions, Decret de 22 d'abril de 1949, recollit a la disposició addicional 1.2 LPCC.

Entre els elements que haurien de mantenir la consideració de BCIN n'hi ha dos: el Castell de Castellar i l'Església i Fortalesa de Santa Maria del Puig de la Creu. A més, s'ha proposat incloure Can Pèlachs pels seus valors patrimonials. Total: dos elements BCIN i un proposat.

Categoria 2: BÉNS CULTURALS D'INTERÈS LOCAL (BCIL)

Són els béns immobles integrants del patrimoni cultural que, tot i la seva significació i importància, no compleixin les condicions pròpies dels béns culturals d'interès nacional, però que cal preservar i mantenir com a identificadors del municipi. Estan inclosos en el Catàleg del Patrimoni Cultural Català del DC.

Formen part d'aquesta categoria:

Generalitat de Catalunya
Departament de Territori i Sostenibilitat
Direcció General d'Ordenació
del Territori i Urbanisme
Comissió Territorial d'Urbanisme
de Barcelona

- Béns declarats com a BCIL pel procediment regulat per la LPCC, a través de declaracions individuals (art. 17 LPCC) per l'Ajuntament Municipal.
- Continuen sent BCIL els béns inclosos en precatàlegs anteriors a la LPCC que van ser inscrits al Catàleg de Patrimoni Cultural Català.
- Béns inclosos en Catàlegs incorporats en plans urbanístics aprovats a partir de l'entrada en vigor de la LPCC que han estat comunicats al Departament de Cultura.

Es proposen els elements per a la seva consideració com a BCIL en virtut de l'aplicació de la Llei 9/93 del Patrimoni Cultural Català, concretament els previstos al catàleg inclòs al P.G.O. de la Comarca de Sabadell de 1978: dels 34 elements n'ha desaparegut un que es preveu descatalogar. S'han proposat sis elements per ser declarats BCIL pels seus valors: Can Torrella, Forn de Calç i pedrera de Can Sallent, Can Barba, Torrota de Cadafalch, Castellar Vell i Can Quer. Total: trenta nou elements BCIL i un que està proposat per BCIN.

Categoria 3: BÉNS AMB PROTECCIÓ URBANÍSTICA (BPU)

Són aquells béns immobles (elements, conjunts, indrets, etc.), no declarats ni incoats BCIN o BCIL, els valors dels quals identifiquen a l'arquitectura tradicional del lloc i/o el paisatge del municipi, que el pla vol protegir pels seus valors d'interès cultural.

Tenen aquesta categoria:

- Béns, inclosos en Catàlegs municipals o sectorials incorporats en plans urbanístics, plans especials de protecció, plans directors urbanístics, plans d'ordenació urbanística municipal (d'acord amb el marc legal actual)) aprovats a partir de l'entrada en vigor de la LPCC que no han estat comunicats al DC, i per tant no estan inscrits.
- Béns reconeguts pel pla urbanístic anteriors a la LPCC o inventariats que no poden tenir la consideració de BCIL (Cultura, Diputació, etc.)
- Béns existents reconeguts pel pla urbanístic que no gaudeixen de cap protecció sectorial.

S'han proposat com a BPU la resta dels elements inclosos al Catàleg. Comprenen els Conjunts Urbans, els immobles i elements singulars de nova incorporació, i els jaciments arqueològics conservats. Total: cent seixanta-u elements BPU.

Categoria 4: ESPAIS DE PROTECCIÓ ARQUEOLÒGICA (EPA)

En el cas del patrimoni arqueològic la llei 9/93 conté una regulació addicional.

Es consideren Espais de protecció arqueològica, i són objecte de catalogació, els jaciments que no han estat declarats BCIN, on per evidències materials, per antecedents històrics o per altres indicis, es presumeix l'existència de restes arqueològiques o paleontològiques.

Tots els EPA s'incorporen al catàleg de Patrimoni Cultural Català i en el catàleg i plans especials urbanístics.

Categoria 5: ENTORNS DE PROTECCIÓ

L'adequada protecció d'un bé pot requerir la delimitació i regulació d'un àmbit de protecció al seu entorn, l'alteració del qual podria afectar i desmerèixer els valors del bé catalogat, trencant la seva harmonia amb l'entorn natural i/o la identitat en el paisatge urbà on s'emplaça.

Així, vinculat als béns catalogats (elements o conjunts), es delimita un àmbit d'influència o "entorn" amb una regulació específica per tal de garantir la protecció ambiental del bé.

L'entorn delimitat, que pot incloure el subsòl, és constituït per l'espai, sigui edificat o no, que dona suport ambiental al bé catalogat. Qualsevol variació en la regulació urbanística de "l'entorn" pot incidir directa o indirectament en els valors protegits del bé limitant-ne la contemplació o l'estudi.

Es defineix i delimita atenent a criteris visuals, ambientals, paisatgístics i/o urbanístics. La localització del bé catalogat, la tipologia del valor, així com la seva classificació condicionaran les característiques i efectes de l'entorn definit. La delimitació s'ha d'ajustar a l'àmbit que sigui necessari per a la correcta protecció, això és especialment important ja que la definició de les condicions concretes d'actuació en aquest entorn poden suposar alteracions encobertes de l'aprofitament urbanístic.

En el cas dels jaciments arqueològics i els EPA, les llicències d'obres dins d'aquest perímetre hauran de ser objecte d'informe previ del Servei d'Arqueologia de la Direcció General del Patrimoni Cultural, que podrà dictaminar la realització de sondeigs arqueològics, per tal de delimitar el jaciment i decidir posteriorment l'actuació més adient.

1.2.6 Nivells de protecció

Cada bé incorporat al Pla especial del catàleg dels béns a protegir, gaudeix d'un nivell de protecció diferent en funció dels seus valors.

En un mateix bé es poden trobar valors de diferents tipologies; aquest podrà tenir un diferent nivell de protecció per a cada una de elles.

Nivell de protecció 1: INTEGRAL

Nivell de protecció total, aplicable a aquells béns que s'han de mantenir íntegrament, amb especial respecte de les seves característiques específiques, i dels elements o parts que els componen. Sols es permetran actuacions de restauració i consolidació que no malmetin, perjudiquin o desvirtuin el bé.

Tots els BCIN, així com tots els jaciments arqueològics i paleontològics, siguin BCIN o no, així com els EPA, tenen un nivell de protecció integral, d'acord amb allò establert per la llei 9/93..

També es pot establir un nivell de protecció integral a BCIL o BPU que, atenent als seus valors arquitectònics, escultòrics o històrics, formen un tot indivisible.

Nivell de protecció 2: CONSERVACIÓ

Nivell de protecció per als elements o conjunts lliures de modificacions substancials que els desfigurin, els quals cal preservar i revalorar globalment.

En termes generals són permeses les actuacions encaminades a la seva conservació i posta en valor i a la recuperació d'aquells aspectes que s'hagin vist alterats.

L'atribució d'una protecció amb nivell de conservació pot suposar restriccions d'ús.

En el cas del patrimoni arquitectònic, aquest nivell de protecció afecta aquells edificis o elements de singular valor, BCIL o BPU, bé perquè conserven la seva fesomia original, bé perquè, tot conservant-la en els aspectes bàsics, han perdut la coherència unitària genuïna a causa d'intervencions sobre la construcció original, d'un procés de degradació o d'un canvi d'ús.

En aquests edificis i elements, les actuacions permeses seran les de restauració dels seus valors primitius mitjançant projectes unitaris de reforma i/o restauració. El grau de protecció, en el cas dels edificis, afectarà la composició i elements constitutius de façanes principals i secundàries visibles des del carrer, volums generals -és a dir, límits exteriors dels edificis, cobertes, i aquells espais interiors que, en cada cas particular, tinguin un valor espacial i artístic, com ara vestíbuls, escales, sales nobles, torres, etc..

Aquest nivell de protecció implica també la conservació *in situ* dels elements d'interès que, es troben en els edificis, com poden ser arcs, llindes, elements escultòrics, paviments, vidrieres, elements ceràmics, peces d'ofici, pintures murals exteriors o interiors, etc.

Nivell de protecció 3: PARCIAL

Nivell de protecció per als béns on interessa preservar i revaloritzar alguns dels seus elements. Són permeses obres sempre i quan no es perdin els valors dels elements que van originalment a la protecció. Aquesta protecció és aplicable a BCIL i BPU, els valors dels quals resideixen principalment en la seva estructura tipològica, exteriorment reflectida en la façana, i en la disposició dels elements comuns (vestíbuls i caixes d'escala), que serien les parts protegides; la resta de l'edifici podrà ser afectat per actuacions de rehabilitació, sempre que mantinguin o revalorin els esmentats elements comuns.

En el cas del patrimoni arqueològic i paleontològic el nivell de protecció parcial es pot aplicar als jaciments, ja siguin BCIL o BPU, i a les AEA (espais urbans, rurals o naturals que són susceptibles de contenir en el subsòl elements o jaciments d'interès arqueològic). Per a les AEA el nivell de protecció parcial es tracta

Generalitat de Catalunya
Departament de Territori i Sostenibilitat
Direcció General d'Ordenació
del Territori i Urbanisme
Consorci Territorial d'Urbanisme
de Barcelona

d'una protecció transitòria, ja que una vegada descobertes s'haurà de valorar si requereix protecció, així com el nivell d'aquesta. Qualsevol intervenció en aquestes AEA, incloent-hi el subsòl d'elements immobles, ha d'anar precedida d'exploracions i dels pertinents informes arqueològics que justifiquin l'oportunitat de l'obra projectada. Als jaciments arqueològics les intervencions tenen per finalitat descobrir, documentar o investigar restes.

Nivell de protecció 4: AMBIENTAL

Nivell de protecció per a béns i/o conjunts, el valor dels quals resideix principalment en la configuració paisatge urbà, rural, natural o paisatgístic de notable valor ambiental.

Quant als béns arquitectònics, aquest nivell protegeix els béns o conjunts BCIL i BPU, els valors dels quals es troben fonamentalment a les façanes, per formar part d'un context d'edificacions d'una mateixa tipologia que defineix un determinat ambient o paisatge urbà o rural

En aquest cas, independentment de l'obra a realitzar, fins i tot la substitució total o parcial de l'edificació, caldrà una adequació ambiental, mantenir els trets tipològics de les façanes, línies de coronament, així com parcel·lació en el nou projecte.

Quant als Béns naturals i ambientals-paisatgístic, aquest nivell protegeix àrees, entorns i elements puntuals, que tinguin valor ecològic i mediambiental (ex.: boscos, miradors, cingleres, abrics, jardins històrics, fonts naturals, arbres monumentals)

Nivell de protecció 5: DOCUMENTAL

Nivell de protecció que permet les intervencions de conservació, restauració, reforma o rehabilitació, ampliació i, fins i tot, enderroc, condicionades a deixar constància documental (planimetria i fotogràfica) per tal de garantir la permanència de la seva memòria històrica.

Aquest nivell de protecció només és aplicable a aquells BPU, on per motius d'interès públic, no sigui possible la seva conservació.

Nivell de protecció 6: Àrea d'Expectativa Arqueològica

Es proposa com a mesura preventiva en sectors que poden amagar vestigis arqueològics al subsòl, i sempre que no es tingui constància de jaciments arqueològics inventariats. S'ha plantejat a totes les masies, al voltant d'edificis militars o religiosos. Al nucli antic també s'ha plantejat una AEA a tot el nucli històric. Proposats al present inventari: 71 elements (alguns dels quals s'apliquen simultàniament amb altres nivells de protecció proposats).

Segons la categoria del bé, els nivells de protecció poden ser els següents:

	BCIN	BCIL	BPU	EPA
Integral				
Conservació				
Parcial				
Ambiental				
Documental				
AEA				

1.2.7 Descripció del bé

Característiques i context

Generalitat de Catalunya
Departament de Territori i Sostenibilitat
Direcció General d'Ordenació
del Territori i Urbanisme
Comissió Territorial d'Urbanisme
de Barcelona

La descripció del bé és el procés d'anàlisi i estudi del conjunt o element de valor detectat, de les seves característiques històriques, tipològiques, socials o naturals que li confereixen uns valors que cal regular per a protegir-los.

Es realitza un anàlisi exhaustiu per fer una valoració objectiva del bé i establir la categoria i el nivell de protecció.

Èpoques i Estils

Es determina l'època i estils dels béns a protegir. El patrimoni cultural, a més del seu valor artístic, és un testimoni viu del passat, i per tant, va lligat a la història i als seus esdeveniments. Sobre una gran part dels elements a protegir al llarg del temps s'han anat produint intervencions que s'han materialitzat creant una barreja d'estils que ens parlen d'aquest procés viu d'adaptació a cada moment històric.

Tipologies edificatòries i estat de conservació

Les tipologies edificatòries configuren el model de ciutat que en cada moment s'ha anat adaptant a les diferents necessitats i formes de viure. La seva identificació pot explicar moltes coses del lloc, de la història i de les maneres tradicionals de vida.

Es determina l'estat de conservació dels béns (restaurat, bo, regular, mal estat o ruïnes) per tal de poder regular les intervencions necessàries.

En el cas de béns arquitectònics es determina l'estat d'edificació més enllà de les façanes; per exemple aportar dades de les característiques i estat de l'estructura.

Usos

Totes les accions de l'home, ja sigui sobre el medi urbà o rural, tenen com a finalitat l'adaptació a una sèrie de necessitats. Són aquestes necessitats, i el seu canvi en el temps, les que van configurant i caracteritzant els diferents indrets i elements (tant culturals com naturals).

Es realitza un reconeixement dels usos per als que es va construir el bé, determinar com s'ha anat adaptant o modificant el bé per a acollir-ne d'altres, per tal de comprendre l'evolució i les diferents característiques, per així determinar els valors de manera més objectiva.

1.2.8 Tipus d'intervenció

Més enllà de la identificació dels béns segons categories i de l'establiment del nivell de protecció, s'identifiquen els mecanismes d'intervenció per als BCIL i BPU.

En el cas dels BCIN, és el DC i, en concret, la Comissió Territorial de Patrimoni Cultural que correspongui, la que regula les intervencions d'acord amb els criteris detallats a l'art. 35 de l'LPCC.

Intervencions sobre els béns arquitectònics

Les intervencions sobre els béns arquitectònics poden ser:

Manteniment o conservació: intervencions que tenen com a objectiu el manteniment en correctes condicions de salubritat i ornat, sense alterar la seva estructura i distribució, ni ocultar o modificar valors constructius o morfològics (vegeu art. 29 RLUC).

Restauració: conjunt d'intervencions que tenen com a objectiu prolongar l'existència d'un bé, millorant les seves condicions físiques, restituint un bé catalogat o alguna de les seves parts a les seves condicions o estat original, comprenent les obres de consolidació o demolició parcial, justificades per la restauració i fer a la vegada una lectura històrica de les diverses etapes de l'element.

Rehabilitació o millora: conjunt d'intervencions físiques que tenen com a objectiu l'adequació, millora o actualització de les condicions d'habitabilitat o ús, amb el manteniment de les característiques morfològiques. Inclou conceptes de modernització, adaptació, condicionament, reutilització i reestructuració morfològica (vegeu l'art. 29 RLUC).

Consolidació: obres destinades a reparar els espais o edificacions que es trobin en estat deficient, a fi de garantir la seva resistència física i restablir la seva estabilitat estructural, conservant essencialment la seva configuració original.

Remodelació: conjunt de modificacions o reparacions a introduir en un edifici, relacionades o derivades de l'activitat que s'hi desenvolupa i compatibles amb la protecció de l'esmentat edifici.

Reconstrucció: són aquelles intervencions físiques, que tenen com a objectiu la reposició total o parcial d'un element concret o d'un edifici preexistent en el mateix lloc, reproduint les seves característiques morfològiques mitjançant la reproducció del bé original.

Desplaçament: permet relocalitzar elements que, pel seu interès, cal conservar, preferentment a prop de la seva localització actual. Es permet el desplaçament del bé quan estigui afectat per motius d'interès general.

Només es permet el desplaçament del bé, quan estigui degudament justificada la impossibilitat del seu manteniment en la localització actual. Qualsevol desplaçament ha de estar motivat per raons d'interès general.

Enderroc: suposa la desaparició, total o parcial del bé. Només és aplicable a BPU, per motius d'interès públic. No s'admet la declaració de ruïna d'un bé com a motiu per l'enderroc.

Per a la correcta protecció, millora de les condicions o adaptació a un nou ús, pot ser necessari portar a terme intervencions concretes en alguns dels elements o components d'aquest bé. Aquestes intervencions poden ser les que es detallen a continuació:

- **Ampliació:** tenen com a objecte incrementar el volum construït.
- **Inclusió:** intervencions físiques que tenen com a objecte la disposició de nous elements que millorin criteris d'habitabilitat i accessibilitat, així com l'adequació a les respectives normatives actuals, incloent les de seguretat.
- **Substitució:** tenen com a objecte l'enderrocament d'una edificació existent o d'una part i, en el sòl que ocupava, construir-ne una de nova (preferentment una reconstrucció integral del bé). Prèviament es reunirà la documentació exhaustiva de l'element en què s'actua.
- **Eliminació:** intervencions físiques que tenen com a objecte la supressió d'elements afegits impropis i/o afegits, com cossos, volums, antenes, dipòsits de fibrociment, etc.

Intervencions sobre els béns arqueològics i paleontològics

Les intervencions sobre els béns arqueològics i paleontològics, d'acord amb el Decret 78/2002, de 5 de març, poden ser:

Excavacions: són les remocions en la superfície, en el subsòl o en medis subaquàtics que es fan amb la finalitat de descobrir i investigar sistemàticament tota classe de restes arqueològiques o paleontològiques. També són excavacions els sondejos que tenen com a finalitat la comprovació de l'existència o la delimitació de vestigis arqueològics o paleontològics en un punt determinat.

Prospeccions: són les exploracions superficials, del subsòl o en medis subaquàtics, sense remoció de terrenys i amb recollida de materials arqueològics o paleontològics o sense, adreçades a la localització i l'estudi o l'examen de dades per detectar vestigis arqueològics o paleontològics, s'apliquin o no mitjans tècnics especialitzats.

Controls: són les tasques de vigilància i, en determinats casos, de coordinació d'obres o treballs que pugin afectar restes arqueològiques o paleontològiques, incloses les neteges de jaciments.

Mostres: són les extraccions de mostres que poden incloure remoció de terreny o recollida de materials.

Documentació gràfica i plàstica: Són intervencions adreçades a l'obtenció d'informació gràfica de jaciments arqueològics o paleontològics. Aquests treballs poden fer-se a través de calcs per als estudis directes d'art rupestre i mural, a través d'aixecaments perimètrics o mitjançant la realització de rèpliques o altres tècniques.

Consolidació, restauració i adequació: són les intervencions que tenen com a objecte la conservació i el manteniment o l'adequació per a la visita pública dels jaciments arqueològics i paleontològics.

Intervencions sobre els béns naturals, ambientals i paisatgístics

Les intervencions sobre els béns naturals, ambientals i paisatgístics, poden ser de:

Conservació: intervenció que té com a objectiu la protecció, a través de la gestió de l'ús dels recursos naturals, com són el sòl, el paisatge, etc., així com el manteniment, la rehabilitació, el restabliment i l'increment, si s'escau, de les poblacions.

Millora: conjunt d'intervencions físiques que tenen com a objectiu l'adequació o millora de l'exemplar o de les condicions de l'hàbitat amb el manteniment de les característiques morfològiques.

1.2.9 Execució del Pla Especial de Protecció

La redacció i posada en funcionament efectiva del Catàleg i Pla Especial de Protecció del patrimoni arquitectònic, arqueològic i natural no és una tasca merament tècnica sinó sobretot un compromís assolit per la majoria dels sectors socials. El Pla Especial ha recollit un concepte que supera la idea clàssica, la qual cosa comporta la incorporació d'un ampli ventall d'obres i de llocs no concebuts inicialment com a monumentals però que ara reconeixem com a part de la identitat del poble de Castellar del Vallès. La conservació d'aquest patrimoni, compost per conjunts urbans d'interès, obres d'arquitectura popular, d'arquitectura industrial, d'enginyeria, d'expectativa arqueològica, petites àrees naturals o jardins, etc. comporta problemes tècnics, patrimonials, econòmics i socials d'un caire diferent als dels monuments reconeguts com a tal dels d'un inici.

L'aprofitament dels recursos fa recomanable desenvolupar bons enllaços, en especial, entre l'àrea d'urbanística, l'àrea dels serveis socials i l'àrea de cultura a nivell del municipi. Partint d'aquesta entesa, es poden desenvolupar, a més de restauracions correctes i respectuoses de l'autenticitat dels béns, programes d'usos plens de sentit, adients i realistes per als béns protegits o recuperats. En aquest sentit, seria desitjable que es constitueixi una Comissió de Patrimoni Municipal que assumeixi la funció de vetllar pel compliment dels objectius d'aquest pla, mitjançant la realització d'informes previs a les actuacions sobre els béns catalogats, complementaris als dels serveis municipals, com també la proposició d'actuacions que consideri convenient, etc.

Generalitat de Catalunya
Departament de Territori i Sostenibilitat
Direcció General d'Ordenació
del Territori i Urbanisme
Comissió Territorial d'Urbanisme
de Barcelona

1.3 ANNEXOS DE LA MEMÒRIA

Generalitat de Catalunya
Departament de Territori i Sostenibilitat
Direcció General d'Ordenació
del Territori i Urbanisme
Comissió Territorial d'Urbanisme
de Barcelona

CRÈDITS

COMPOSICIÓ DEL PLE EN L'ELABORACIÓ DEL POUM

ETAPA GENER 2014 - MAIG -2015

GRUP MUNICIPAL PSC:

Ignasi Giménez Renom
 Glòria Massagué Casals
 Óscar Lomas Cortés
 Ma. Antònia Puig Mayor
 Pepe González Navas
 Aleix Canalís Alsina
 Pepa Martínez Romero
 Joan Creus Oliveras
 Anna Màrmol Martínez
 Daniel Pérez Morejón
 Soraya Rodríguez Castillo
 José Leiva Reyes
 Ramon Fernández Barragán

GRUP MUNICIPAL CIU:

Josep Carreras Pecanins
 Agustí Sampere Valero
 Lluís Bacardit Botifoll
 Beatriz Garcia Fandino

GRUP MUNICIPAL ALTRAVEU:

Marc Serrà Arderius
 Dani Sagrera Rius

GRUP MUNICIPAL PP:

Antonio M. Carpio López
 Victor Martos Martínez

ETAPA MAIG 2015 - GENER -2016

3948

GRUP MUNICIPAL PSC:

Ignasi Giménez Renom

Glòria Massagué Casals

Joan Creus Oliveras

Pepa Martínez Romero

Aleix Canalís Alsina

Pepe González Navas

José Leiva Reyes

Anna Màrmol Martínez

Ma. Antònia Puig Mayor

Daniel Pérez Morejón

GRUP MUNICIPAL CIU:

Beatriz Garcia Fandino

Lidia Urrutia Masana

GRUP MUNICIPAL DECIDIM:

Joan Moyà Köhler

Conxi Gracia Gordillo

Jordi Uyà Puigmartí

Elisenda Alamany Gutiérrez

GRUP MUNICIPAL ERC:

Rafa Homet Ventayol

Josep Mª Calaf i Vives

Núria Raspall Aluja

Ferran Rebollo Flix

Generalitat de Catalunya
Departament de Territori i Sostenibilitat
Direcció General d'Ordenació
del Territori i Urbanisme
Comissió Territorial d'Urbanisme
de Barcelona

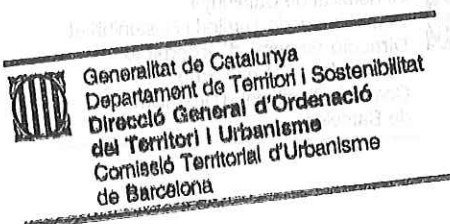
EQUIP REDACTOR

DIRECCIÓ, EXECUCIÓ I REDACCIÓ

SERVEIS TÈCNICS MUNICIPALS DE L'AJUNTAMENT DE CASTELLAR DEL VALLÈS

Imma Brualla Ortiz	Arquitecta responsable de Planejament
Neus Figueras Sans	Arquitecta
Laia Planas Serra	Biòloga
Sílvia Sáiz Calvó	Historiadora
Eulàlia Costa Ventura	Historiadora
Mercè Torras Junoy -Mercè Castro	Assessora jurídica
Mercè Castro Querolt	Assessora jurídica

Castellar del Vallès, setembre 2016

1. MEMÒRIA

1.1 MEMÒRIA INFORMATIVA HISTÒRICA

- 1.1.1 Introducció
- 1.1.2 Marc legal i urbanístic
- 1.1.3 Anàlisi i diagnosi de la situació actual
- 1.1.4 Memòria històrica

1.2 MEMÒRIA JUSTIFICATIVA

- 1.2.1 Objectius i criteris
- 1.2.2 Descripció de l'ordenació a nivell de conjunt i àmbit de treball
- 1.2.3 Descripció i justificació de la proposta
- 1.2.4 Tipologies dels béns
- 1.2.5 Categories de protecció
- 1.2.6 Nivells de protecció
- 1.2.7 Descripció del bé
- 1.2.8 Tipus d'intervenció
- 1.2.9 Execució del Pla Especial de Protecció
- 1.2.10 Quadres de superfícies

1.3 ANNEXOS DE LA MEMÒRIA

2 . NORMATIVA

- Capítol 1. Disposicions Generals
- Capítol 2. Mesures de protecció i intervenció
- Capítol 3. Execució o gestió
- Capítol 4. Disposicions Particulars de les Intervencions
- Disposicions addicionals i transitòries

3 . DOCUMENTACIÓ GRÀFICA

3.1 PLÀNOLS PATRIMONI ARQUITECTÒNIC

- 3.1.1 Zona nord oest
- 3.1.2 Zona nord est
- 3.1.3 Zona sud oest
- 3.1.4 Zona sud est

3.2 PLÀNOLS AMBIENTALS - PAISATGÍSTIC I NATURAL

- 3.2.1 Zona nord oest
- 3.2.2 Zona nord est
- 3.2.3 Zona sud oest

Generalitat de Catalunya
Departament de Territori i Sostenibilitat
Direcció General d'Ordenació
del Territori i Urbanisme
Comissió Territorial d'Urbanisme
de Barcelona

3.2.4 Zona sud est

3951

4 . FITXES DELS BÉNS A PROTEGIR

4.1 FITXES TIPOLOGIA 1 - ARQUITECTÒNIC

- 4.1.1 Arquitectura Pública o Equipaments (AP)
- 4.1.2 Arquitectura Religiosa (AR)
- 4.1.3 Arquitectura Residencial Urbana (ARU)
- 4.1.4 Arquitectura Residencial Rural (ARR)
- 4.1.5 Arquitectura Industrial (AI)
- 4.1.6 Arquitectura Militar (AM)
- 4.1.7 Conjunts Urbans (CU)
- 4.1.8 Obres d'Enginyeria (OE)
- 4.1.9 Elements Singulars (ES)

4.2 FITXES TIPOLOGIA 2 - ARQUEOLÒGIC - PALEONTOLÒGIC

- 4.2.1 Jaciments Arqueològics Aïllats (JAA)
- 4.2.2 Jaciments Arqueològics vinculats a elements inventariats (JAV)
- 4.2.3 Espai d'expectativa Arqueològica (EEA)

4.3 FITXES TIPOLOGIA 3 - AMBIENTAL I PAISATGÍSTIC

- 4.3.1 Elements Ambientals Paisatgístics (EAP)

4.4 FITXES TIPOLOGIA 4 - NATURAL

- 4.4.1 Interès Paisatgístic (IP)

5 . ALTRES DOCUMENTS I ESTUDIS

5.1 ESTUDI ECONÒMIC I FINANCER

Generalitat de Catalunya
Departament de Territori i Sostenibilitat
Direcció General d'Ordenació
del Territori i Urbanisme
Comissió Territorial d'Urbanisme
de Barcelona